

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— ;
 Pe 3 luni . . . 7— ;
 Pe o lună . . . 2-40 ;

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 1 a.

—
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.

—
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Peirea noastră

Naționalismul și-a sorbit și își soarbe puterea din popor. Ca să putem trăi prin naționalism în viitor, trebuie să fim tari și mari. Tari în sănătate, care ia naștere din dezvoltarea egală și liberă a organelor trupului nostru și mari la suflet, ceea ce se îndeplinește prin fapte bune, fără să luăm în seamă împrejurările din afară și deosebirea între inșii poporului nostru.

Toate popoarele cu mintea întreagă și cu judecata limpede, poartă grijă de ființa lor etnică. Cu atât mai mult trebuie să ne îngrijim și noi, poporul românesc, de ființa noastră etnică, cu cât o știm amenințată de cel mai groaznic vrășmaș: Alcoolul, rachiul.

Astronomii și filozofii, mai acum vre-o câțiva ani, se mândreau, care mai de care să ne poată povesti cum se va sfârși lumea. Unii spuneau, că prin înghețare, alții prin absorbirea aerului, alții prin ardere ș. a. m. d. Inchipuirea lor, născocise multe probabilități. Ei bine! Atunci nici pe departe nu ne-am prăpădit și nici în viitor nu ne vom prăpădi în chipul acesta. Vom muri ca popor, scurt și cuprinzător, din pricina rachiului! El e otrava, care ne va nimici cu mult mai înainte de vre-o catastrofă de origine geologică sau cosmică.

Rachiul, iată într'adevăr nimicitorul cel mai strașnic al omului.

Am spus asta de multeori, dar nu ne vom opri s'o mai spunem, câtă vreme răul

crește, în loc să scadă. Omul se omoară el pe el. El n'are mai mare dușman, decât pe el însuși.

Prin sate, cârciumele se înmulțesc. La oraș, e un flux crescând de cârciumari (birtași) de băuturi spirituoase, par'că anume lăsat ca să ne peardă de pe fața pământului.

Colindând străzile oricărei localități, vom vedea dacă nu în fiecare stradă mai multe cârciume, dar atunci cel puțin una totuș vom găsi. Cârciumile răsar în fiecare lună, mai repede decât spicul de grâu. Ca niciodată, vedem isbindu-ne în ochi firme, ca: „La isvorul sănătății“, depozit de vinuri și băuturi spirituoase și altele. Și fiindcă aceste întreprinderi, dintre cari unele sunt chiar luxoase, înaintează din ce în ce, trebuie să ajungem la acea urmare, că numărul băutorilor crește tot mai tare.

Unde se va opri acest flux crescând? Fiecare negustoraș, care a făcut afaceri proaste, se face nici una nici două, cârciumar de vinuri și băuturi spirituoase și repede, repede, își și adună băutori.

Semnul vremii e acesta, dar semn amenințător. Peirea noastră!

Legea oprește pe farmacist (apotecar) să vândă cea mai neînsemnată otravă, dar alături de el îngăduie să se vândă cât de mult, cea mai de rând, cea mai puternică dintre otrăvuri, licoarea alcoolică, mestecată cu esențe încremenitoare sau otrăvitoare.

Ce ciudată logică omenească! Ce sunt

alcoolorile? Dar celelalte lichioruri de cari uzează și abuzează consumatorii? Berea, vinul, rachiul, țuica, absintul, basamacul, mastică, chimionul, anatonul, isma, coniacul, romul, vișinata ș. a.?

Priviți la numărul trecătorilor, cari dau năvală la localurile de băuturi cu deosebire înainte de mâncare!

În privința aceasta românii noștri din țară sunt neîntrecuți. Ei se satură de mâncare, ei zic de gustare și de băutură pe trei pătrare și pe urmă acasă abia mai au poftă de mâncare sau mănâncă peste măsură, încât cei mai mulți pătinesc de boală de stomac.

Nu în zadar i-a mers vestea românului, că e frate de cruce cu băutura. El știe bea de svântă pământul. Meșter ca el, mai rar în privința asta.

Românul nostru bea în orice împrejurare. Bea și de bucurie, și de durere. Cum-pără ceva pe plac, bea să-i fie cu noroc. Vinde ceva, cu deosebire la târguri, bea al-dămaș.

I s'a născut cineva, bea de bucurie; i-a murit careva, bea de tristeță. Când se însoară, bea de veselie; când rupe căsătoria, bea de necaz.

Când muncește, bea să aibă putere la muncă; când n'are de lucru, bea să-i treacă de urit.

Când se întâlnește cu vr'un cunoscut, se cinstesc de bine că s'au întâlnit; când

Racheta nobilă

de Oscar Wilde

— Sfârșit. —

Deodată, ca un ban de argint, răsări și luna. Stelele prinseră, ca să pălească, iar din palat se auzi muzica.

Prințul și princessa, conduceau danțul. Ei danțau așa de frumos, încât crinii albi și înalți, priviau prin geamuri, iar macul roșu și mare, își le-găna capul, bătând tactul.

Apoi din turnul catedralei suna zece, după aceea suna unsprezece și douăsprezece și cu cea din urmă bătaie a miezului, de noapte, nuntașii veseli năvăliră cu toții pe balcon și pe terasă, afară.

Regele, trimise pe crainicul, ca să cheme pe maestrul de artificii.

„Aprindeți focurile de artificii“, porunci regele, și maestrul se plecă profund în fața lui și se coborî până în mijlocul grădinii. Avea ca ajutoare pe lângă el șase servitori și fiștecare din ei, purta în mână câte o faclă, prinse de vârful unui băț înalt.

Acum începu o priveliște minunată.

„Psss, ssss“, făcu roata de foc. „Bum-bum“, răspundea făclia romană. Pe de-asupra grădinii, danțau entuziaștii, iar lumina bengală, le acoperi pe toate cu un cearceaf roșu. „Adio, adio“, tipă globul de foc, ridicându-se în slavă și aruncând în urmă, schinteie albastre. „Bang, bang“, ziceau cartușele pline de bucurie. Avură cel mai desăvârșit succes, cu toții, afară de rachetă. Sărmana era așa de udă de plâns, încât nu luă foc. Ce avea mai

nobil într'ania era praful de pușcă și acesta se udase într'o așa măsură, încât nu mai era bun de nimica.

Toate rubedeniile ei, pe cari nu le învrednicise mai înainte, cu o singură căutătură, alergau acum prin văzduh, asemenea unor admirabile flori de aur, cu petalele de foc.

„Ura, ura“, strigă întreaga curte, iar princessa cea mică, sta să moară de răs și de plăcere.

„De sigur, că sunt rezervată pentru o ocazie specială“, se gândi racheta. „Numai acesta poate fi senzul la toate... Racheta se uita acum în toate părțile și mai îngânfată, ca mai înainte.

În ziua următoare veniră servitorii, ca să măture grădina. „Aceasta desigur, e deputațiunea, ca s-o primesc cu onoare convenită“. Racheta își ridică nasul în slavă și făcu o față plină de importanță, ca și când la cine știe ce s'ar fi cugetat. Dar servitorii, nu-i dădură nici o însemnătate și tocmai când voiau să se depărteze, unul dintre ei făcu următoarea observare:

„Uite și o rachetă stricată“. Apoi o smulseră de la locul ei și o aruncară cu băț cu toț, peste zid, într'o groapă.

„Ce, rachetă stricată, rachetă stricată“, făcu ea sburând prin aer. „Racheta cea adevărată; la dreptul vorbind, așa a vrut să spună omul“. Stricat și adevărat, e foarte aproape una de alta și de multeori înseamnă cam tot același lucru.

„Dar aici, pe semne, nu e tocmai frumos“, observa ea mai departe. „Cu toate astea, va fi însă de sigur un loc de vilegiatură, elegant, unde m'au trimis ca să-mi văd de sănătate. Nervii îmi

sunt sguduiți din cale afară și am multă nevoie, de liniște“.

Intr'aceea veni înotând o broscuță, la ea, cu ochii strălucitori și acoperită cu o haină verde de catifea, pe spate.

„Precum văd, ne-a sosit un oaspe nou“, zise broscuța. „Dar drept să spun ori și cum ai suci-o și ai întoarce-o, tot nu este pe lume, un lucru mai plăcut, decât nămolul! Sunt foarte fericită, când am la îndemână puțină apă de ploaie și o baltă. Ei, ce crezi, va ploa azi, după amiază? O, de-ar da D-zeu draguțu! Dar cerul e așa de albastru, de nu văd nici un pic de noruleț. Ce rău, ce rău!“

„Hm, Hm!“ făcu racheta și începu să tușească.

„Ce voce drăguță ai“, zise broscuța. „Da știi cum seamănă cu orăcăitul nostru! Nu cred să se aște pe lume un lucru mai melodios, decât orăcăitul broaștelor! O să ascuți astă seară concertul societății noastre corale, așa? Să știi, că noi locuim în lacul rațelor, lângă casa proprietarului și de cum răsare luna, începem preludiul. Cântecul nostru, e așa de răpitor, încât toți oamenii stau treji, numai ca să ne poată asculta audia noastră muzicală. Am auzit eu, cum spunea proprietăreasa, către mamă-sa, că din cauza noastră n'a închis ochii toată noaptea. E admirabil. Popularitatea asta, trebuie să te înalțe sufleteste!“

„Hm, hm, hm“, făcu racheta supărată foc, că nu putu riposta, cu nici un cuvânt la insultele broscuții.

„Ce voce încântătoare aveți, de fapt“, continuă broscuța. „Sper că o să veniți și d-voastră astăseară, în lacul rațelor. Acum trebuie să-mi văd

se desparte de el, bea cu gândul, că poate nu-l mai vede în curând.

Bea la alegeri, fiindcă-i de pomană, nelându-și seama, că treburile naționale și obștești, se pot face numai de capete cu totul tot treze.

Românului nostru, când îi e frig, bea să se încălzească, iar când îi e cald, bea să se răcorească. Bea înainte de mâncare, ca să-și facă poftă de mâncare, bea după ce a mâncat, ca să-i cadă bine mâncarea. Așa că dupăcum vedeți, românul nostru, bea, bea și iar bea. Cine va avea glasul destul de puternic și destul de convingător, să dovedească românilor noștri, că ei se otrăvesc prin băutură, fie ea de orice soi și de orice fel, că ei se omoară singuri încetul cu încetul, așa de sigur, precum s'ar omori înghițând o doză toxică zilnic. Nu putem îndestul repeta, că oricând, dar mai ales vara, în căldurile cele mari, băutorul îmbătrânit în băutură, își caută singur în fundul paharului cu băutură, boala, tâmpirea și moartea.

Ca încheiere un sfat binevoitor și mântuitor. Să ne dăm silință și să facem loji de abstenenți aparținătoare ordinului bunilor templieri, care de când s'a înființat a făcut minuni de tămăduire în toată lumea. Se pot da în privința asta pilde vii nenumărate. Vă voi da numai una isbitoare și demnă de încredere. În statul Maine din Statele-Unite în urma înrîurii ordinului și a legii, care oprește băuturile spirtuoase de unde înainte mândria acestei țări era beția iar bunurile erau vândute, familia schingiuită în bătăi și sărăcia neagră, bilele sunt cât se poate mai puține ipotecate, procentul criminalilor e cu mult mai mic, decât în celelalte. Dacă așadar s'a făcut, acolo așa bune experiențe în privința bunăstării poporului, de ce n'am face și noi cel puțin câte o lojă în fiecare localitate locuită de români, până când statul va veni vr'odată cu vr'o lege de opreliște binefăcătoare să le înființăm deci, și cât mai repede!

Traian Țăranu.

După serbările dela Iași

de dr. Horia Petra-Petrescu

I.

Încerc să scriu și eu — după rapoartele celorlalți doi corespondenți ai „Românului” — câteva rânduri despre jubileul universității ieșene.

O fac aceasta mai cu seamă din două motive: fiindcă n'au participat decât foarte puțini ardeleni la serbările din Iași și (al doilea motiv) fiindcă cred, că vor prinde bine cetitorului dela noi unele descrieri personale, ale mele, pe cari cetitorul nu le-a putut afla în rapoartele conștiințioase ale colegilor mei din România.

*

Înainte de toate — ca o introducere dure-roasă — constatarea, că n'am luat parte după cum s'ar fi convenit la jubileul primei universități românești.

Se serbătorea o faptă atât de importantă pentru cultura noastră națională, românească, încât dezideratul ca societățile noastre culturale din Ardeal să ia parte printr'o delegație la festivități, a fost cât se poate de îndreptățit.

Prin participarea aceasta a noastră am fi adevărit încă odată marea legătură culturală, care există, care trebuie să existe între noi, cei din Ardeal, și cei din România.

Ceilalți frați, din Bucovina și din Macedonia, au înțeles glasul chemării și s'au prezentat *oficios* la serbări.

Năcazuri cu ministerul țării noastre nu cred să fi putut avea societățile, câtă vreme la serbările din Iași au luat parte chiar *trimiși speciali* ai Majestății Sale împăratul-rege Francisc Iosif; căci ar fi fost ridicol să te răsboiești cu societăți culturale românești, cari trimit reprezentanți la o serbare culturală, unde capul tău încoronat este reprezentat *oficios*.

Dacă s'a simțit dureros lipsa noastră, (și aceasta mi-au comunicat-o câțiva profesori universitari de valoare) cei trei preoți dela noi, cu hrâncă roșii și albastre, s'au bucurat de cea mai înaltă considerație, ori unde s'au arătat. Prețutindenii au fost primiți cu brațele deschise — căci erau frați din satele unde s'au născut: Simeon Bărnăuțiu, Stefan Micle, Ioan Pop, Petru Suci, Stefan Emilian, foști profesori ai universității, când aceasta avea să se lupte cu greutatea mari ale începutului.

Era o plăcere și simțai o mândrie sufletească când auziai, întovărășind pe reprezentanții clerului românesc, cuvintele de respect și când vedeai cu câtă dragoste li-se face loc în rândurile dintâi, ca să vadă, „preoții din Ardeal” mai bine actele solemne ale festivităților.

*

Am fost prea puțini ardeleni, cari am câștigat ceva, asistând la serbările din Iași și am perdut un prilej, care rar ni-se va mai oferi de a vedea manifestațiile fraților noștri din Moldova.

De sigur: manifestațiile au totdeauna ceva din potemkiniadele rusești. E vorba însă să poți distinge până unde duce fastul pentru ochi și de unde începe adevărata calitate spirituală a manifestațiilor.

Dacă am rămas și după serbări în Iași, voind să văd Iașul și în haină de zi de lucru, am făcut-o tocmai din cauza aceasta, dorind să disting adevărul de poleială.

Cetitorii, vor avea — sper, în curând — un tablou al Iașilor de după serbările jubilee, așa cum l-a văzut un călător ardelean, în cele câteva zile de trecere prin Iași.

Dar acum să ne întoarcem la serbările universității.

Din seria întreagă de puncte ale programului se desprind câteva momente *neșterse*, cari s'au întipărit — de sigur — și în memoria celorlalți participanți.

Iată câteva momente de acestea:

Înainte de toate: *recepția festivă din teatrul național*. Teatrul, o clădire nouă, frumoasă, cu ultimele inovații scenice — arhiplin. Aproape tot ce are România mai de seamă: profesori universitari, scriitori, miniștri, generali, și-a dat întâlnirea aici.

O atmosferă sărbătorească. Cetești de pe fețele tuturor: asistăm la un moment important în viața unei țări.

Scena rezervată pe seama reprezentanților de la universitatea din Paris, Berlin, Viena, Praga, Frankfurt etc.

Lângă ei, profesorii universitari din București și Iași, ministrul de instrucțiune publică, delegații academiei române și ai societăților culturale din Bucovina, apoi reprezentanții studenției (afară de cei din Ungaria). În rândul prim pe scenă în văzul tuturor, regele Carol, principele Ferdinand și prințul Carol, spre cari se îndreaptă privirile cetățenilor.

Uralele sunt spontane, sincere. „*trăiască regele*”, se cântă în picioare. *Carmen Sylva*, *principeasa Maria* și *Elisabeta*, în loja regală, se ridică și dau cinstea convenită imnului, care preaslăvește pe conducătorul iubit al dinastiei.

Iată capul expresiv al bătrânului profesor *Waldeyer*, delegatul universității din Berlin — așa îmi închipuiesc eu pe doctorul *Faust*, care caută adevărul vieții omenești — iată pe rectorul universității din Viena, *Svoboda*, tipul dialecticianului dela „*Propaganda fide*” din Roma, — iată fața sănătoasă plină de „*bonhomie*” a filoromânului *Urban-Iarnik*, din Praga — iată pe ministrul țării *Titu Maiorescu*, *arbiter elegantiarum* și acum, pe ministrul-președinte *P. P. Carp*, cu monocul în ochi, pe ministrul *Delavrancea*, cu părul lin ca o

de fetițele mele. Am șase fete foarte drăguțe, băta-le noroc să le bată, dar mi-e groază de o știucă! Știi d-ta, e așa de sălbatică și de flămândă știuca aia, încât după partea ei, n'ar lăsa ocazia neîntrebuințată, ca să le prepare repede-repede pentru un dejun, copios. Prin urmare îți spun sincer, la revedere; m'am veselit nespun de mult, în plăcuta d-voastră societate.

„Ce societate?” zise racheta. „Tot d-ta ai vorbit. Asta nu înseamnă nici o distracție.”

„Când vorbește unul, trebuie celalalt să asculte”, răspunse broscuța. „Mie îmi place, să vorbesc totdeauna singură! În felul acesta, se face economie și în timp și în argumente!”

„Mie îmi plac argumentele”, răspunse racheta.

„Dar lasă-le în pace”, zise broscuța cu vocea domoală. „Argumentele, sunt foarte ordinare. Într'o societate distinsă au toți oamenii aceleași opinii. Prin urmare, îți spun încă odată, la revedere... Iată, că îmi zăresc fetițele, colo...” Și broscuța trecu repede, mai departe.

„Știi că mă enervezi?” zise racheta. „D-ta ai o educație foarte greșită. Eu urăsc persoanele, cari vorbesc totdeauna despre sine, atunci când ca și mine, ele doresc să vorbească chiar despre sine. Acesta este egoism și egoismul îl disprețuiesc, mai cu seamă atunci, când e vorba de un temperament, ca al meu. Eu, sunt renumită cu ființa și firea mea simpatică! Să iei pildă dela mine, broscuțo. Nici nu vei afla vre-odată, un model mai strălucit. Dacă ți-se oferă, prin urmare o astfel de ocazie, ca să te cultivi, să te grăbești, deoarece nu peste

mult timp am să mă reîntorc la curtea regală. Eu stau la curtea regală, foarte bine! De dragul meu, s'a cununat ieri prințul cu prințesa. D-ta, vezi bine, ca o provincială n'ai idee despre d'alde d'astea...”

„Da ce te mai superi?” zise o libelulă, care ședea pe vârful unei trestii. „S'a dus deja de mult.”

„Pentru mine să știi, că nu e nici o pagubă”, răspunse racheta. „Tocmai pentrucă nu mă ascultă nimeni, nu voiui tăcea. Eu totdeauna mă observ pe mine, cu cea mai mare plăcere, e una din pasiunile mele cele mai mari. Am adeseori discuții întregi, cu mine însumi și spun uneori lucruri așa de extraordinare, încât nu înțeleg nici un singur cuvânt, din aceeace spun.”

„În cazul acesta, de ce nu cetești conferințe despre filozofie?” o întrebă libelula. Apoi întinse o pereche de admirabile aripi fluorescente, se pierdu în zare.

„Da proastă a mai fost, că n'a rămas aici”, zise racheta. „Nu va afla totdeauna o astfel de ocazie admirabilă, pentrucă să-și mai subțieze și ea spiritul. Dar ce-mi pasă? O inteligentă genială, ca a mea, va fi într'o zi de bună seamă recunoscută”. Și racheta se cufunda puțin mai adânc, în mocirlă.

După câteva clipe, sosi o rață mare și albă. Avea picioarele galbene și pentru mersul ei legănat, era socotită de o celebră frumusețe. „Mac, mac, mac”, făcea rața. „Ce nostimă figură mai ai! Permite-mi să întreb, dacă te-ai născut așa, sau ai devenit astfel, prin o întâmplare nenorocită?”

„Se vede cât de colo, că toată viața ai petrecut-o numai la țară”, răspunse racheta. „De altfel nu s'ar putea, ca să nu mă cunoști! Eu de astă-dată îți iert lipsa d-tale de cultură și de bun simț. E o lipsă de maniere distinse, ca să crezi despre alte popoare, că posed aceiaș cultură, ca și d-ta. O să fi surprinsă cu siguranță într'o bună zi, când vei afla, că eu sbor până la cer și după aceea mă cobor la pământ, prefăcându-mă într'o bură de aur...”

„Ei bine, dar asta nu e așa de mult, precum îți închipuești d-ta! Vezi, că eu nu pot afla deloc valoarea practică a lucrului. Mai înțeleg și eu -dacă ai putea ara câmpul ca boul, sau ai păzi oile la stână, cu un câne de omenie, sau ai putea fi înhamată, de pildă, ca un cal, la trăsura. Ar mai fi ceva, dar așa...”

„Draga mea”, o întrerupse brusc racheta, — acum văd de fapt, că aparțin clasei de jos. O persoană de rangul meu, dă-mi voie să-ți spun, că n'are niciodată în vedere un scop anumit. Noi avem anumite talente numai, și atât ne ajunge. Eu, nu am nici o simpatie pentru ocupații, iar cele amintite de d-ta, le urăsc din tot sufletul. Am fost totdeauna de părere, că lucrul le servește ca ultim loc de refugiu, astorfel de persoane, cari n'au alte ținte...”

„Frumos, e foarte frumos”, zice rața. Ea avea o fire foarte calmantă, și nu se putea certa cu nimeni. Fiece om, își are gusturile sale, dar cu wate astea bănuiesc, că vei rămânea la noi, mai multă vreme.”

coamă de leu (aduce ceva cu Richepin, academi-
cianul francez) iată pe A. D. Xenopol (seamănă
leit cu fostul secretar al academiei franceze, Gaston
Boissier) și iată — numele lui l-au căutat (sunt
sigur) sute de cetitori de pe la începutul artico-
lului — iată pe profesorul *Nicolae Iorga*, cu barba
lui de profet, cu ochii lui — oglinda unei con-
științi mari, curate.

Nu este locul aici să înșirui numele tuturor,
cari au luat parte la această sărbătoare măreață,
căci mi-ar trebui pagini întregi. Nici vorbirile nu
le voi recapitula, căci au apărut, în parte, în jur-
nalele noastre.

Aș fi dorit numai ca să fi luat oamenii no-
ștri ceva din suflul, care plana prin sală — ca să
audă laudele la adresa unei instituții românești din
gura reprezentanților străini și aș mai fi dorit ca
conștiința aceasta, a mării, a sărbătoreștei misiuni
culturale, să rămână neștersă în inimile tuturor.

Momente de acestea prind bine. Ele recapitu-
lează trecutul, scot în evidență greșeli îndepli-
nite, amenință cu blândețe pe cei inactivi, pe cei
șovăielnici și le dă *târie*, *târie* spre o muncă con-
cretă, mai idealistă, cu mai multe foloase spiri-
tuale. Pe cei buni, pe cei silitori îi mângăie, le dă
curaj pentru viitor. Astfel clipitele astea îndreaptă
și întăresc sufletul.

Mai trebuie amintite tunetele de aplauze,
când vorbeau iubirii neamului? Regele, care a stat
tot timpul la festival, strângând mâna delegaților
străini și a profesorilor români și rostind un mi-
nunat discurs comemorativ? Sentimentele, de cari
ești cuprins, se simțesc, nu se pot descrie.

Astfel a fost festivalul acesta cea mai fru-
moasă manifestație a serbărilor jubulare.

Iasi, octombrie 1911.

Criza băncilor sătești din Bucovina*)

S'a vorbit într'un număr al ziarului d-voastră
despre catastrofa economică ce amenință băncile
noastre sătești și am amintit ceva și despre per-
soanele, cari au pricinuit această catastrofă nimi-
citoare.

Persoanele cele mai însemnate și conducă-
toare în toate afacerile noastre publice au fost și
sunt Aurel Onciul și Florea Lupu. Ca să știe și
cealaltă lume românească din Ardeal și Ungaria ce
fel de oameni sunt acești doi conducători, de cari
principii au fost călăuziți în acțiunile lor obștești,
de ce mijloace s'au folosit întru atingerea scopului

*) Publicăm și acest articol ce ni-a sosit ca răs-
puns la articolul precedent în chestia prea dureroasă a
băncilor sătești din Bucovina în convingerea, că dând ab-
solută libertate în coloanele noastre pentru discutarea ace-
stei afaceri de cea mai mare importanță pentru frații no-
ștri din Bucovina, vom contribui la dirigiarea lucrurilor
spre o soluție norocoasă a chestiunii.

și realizarea programului lor și la ce sfârșit ne-a
adus politica lor, vom face în liniamente generale
istoricul politicii bucovinene până la ivirea lui Au-
rel Onciul și Florea Lupu pe arena politică și vom
arăta părțile și bune și rele ale așa numitei ere
democrate.

Până la venirea principelui Hohenlohe ca gu-
vernator al țării, toată politica țării o făcea gu-
vernul cu boerii. Pe cine recomanda guvernul, a-
cela trebuia să fie ales, fie deputat în dieta pro-
vincială, fie în camera împărătească. Toate alege-
rile le făceau perfecții districtuali și crâșmarii ji-
dani de prin sate, cari erau copiii alintăți ai gu-
vernului din era liberală austriacă.

Poporul nu se mișca și nici nu se sinchisia
cineva să înceapă o mișcare sănătoasă în masele
largi ale poporului spre a-l trezi la conștiința de
sine și națională.

Boerii noștri români erau mulțumiți să facă
o politică strâmtă și între patru pereți și se stră-
duiau să câștige favorul guvernului. Corpul legiu-
tor al țării, dieta, lucra migălos și se votau budge-
tele și toate proiectele guvernului. De o activitate
largă, socială și economică, nu se poate vorbi în
timpul erei liberale austriace. Și puținul ce s'a fă-
cut în dietă de deputați boeri sau de cei governa-
mentali, s'a făcut în cadrele vederilor boerilor no-
ștri și ale guvernului.

Pe timpul episcopului Eugenie Hacman se
ivește o mișcare nouă în Bucovina, a rusneșilor
tineri sau ucraini, care mișcare a pornit din Gali-
ția, unde rusneșii duceau o luptă crâncenă cu po-
lonii, stăpânii lor de multe veacuri.

Mișcarea rusneșilor a avut mereu sucurs
proaspăt, fanatic și energic din Galiția. Cercul
conducătoare românești din Bucovina le-a făcut
oareșicare împotriva aspirațiilor lor. Ucrainii nu
lucrau între patru pereți. Ei mergeau în popor și
propovăduiau crezul lor politic și național și, de
cele mai multeori se folosiau și de mijloace josnice
de agitație.

Ca să câștige mai lesne masele poporului,
susțineau agitatorii rusneși, că Bucovina a fost țară
rusească, că Ștefan cel Mare a fost rus, că numai
limba rusă e iubită și plăcută lui Dumnezeu și
că numai rușii pot să meargă în rai.

Cu astfel de momeli și vorbe svăpăiate um-
blau agitatorii ucraini pe la sate, cari se împănase
mai ales dela alipirea Bucovinei cu Galiția din con-
siderații de administrație austriacă cu mulți rus-
neși sărmani veniți din Galiția ca muncitori agri-
coli și slugi pe la boieri.

Propaganda rusneșilor se lățișe și se răspân-
dise aproape în întreaga Bucovină, chiar sate cu-
rat românești din ținutul Sucevei, Câmpulungului,
Cernăuțului și Storojinețului au fost copleșite și
cucerite de ucraini.

Mai pe urmă, după ce au câștigat cea mai
mare parte din locuitorii țării pe partea lor, ucrai-

nii se învrednicesc în urma bocetelor lor și de spri-
jinul efectiv al guvernului, care vedea în români
nu pe cetățenii loiali și patrioți, nu pe credincioșii
și iubitorii dinastiei, ci pe iredentistii cei mai pri-
mejdioși ce amenință împărăția austriacă și dina-
stia habsburgică.

Lupta împotriva românilor începuse dinspre
mai multe fronturi. Rusneșii ne desnaționalizau pe
un cap, guvernul ne prigonă și sprijinia din răs-
puteri acțiunea dușmanilor noștri, rusneșii, și a
dușmanilor economici, jidani, cari aveau în mână
comerțul și meseriile, robise economică țărâni-
mea cu camete grele și cu alcoolul nimicitor și
pusese mâna pe puterea financiară a țării și în
consecință și pe cea politică.

Boerii noștri căutase să ne ție prestigiul în
conducerea țării, și împreună cu preoțimea noastră
sprijiniau așezămintele culturale și de binefaceri,
nu au avut însă vederi politice mai democratice,
nu au voit să preîntîmpine din capul locului pro-
paganda rusneșilor prin sate și nici nu au înțeles
să înceapă o acțiune la fel cu a rusneșilor.

Abia în deceniul cel din urmă al veacului
trecut, când guvernatorii Pino și Pace ne prigonău
mai înverșunat, când rusneșii ne amenințau cu
desnaționalizarea aproape forțată și când pătura
noastră conducătoare se primenise cu elemente
nouă, mai energică și cu sentimente mai democratice,
se strâng și rândurile românilor, se organizează po-
liticește, enunță un program foarte larg ce satisfă-
cea toate interesele neamului nostru, și-și preci-
sează direcția și atitudinea lor politică față de gu-
vern și față de celelalte națiuni conlocuitoare.

Odată ce și-au precizat românii direcția poli-
tică și punctul lor de vedere, s'au străduit să po-
pularizeze programul lor în păturile largi ale popo-
rului, să-l câștige și să-l însuflețească pentru cauza
românească. Atunci s'a întemeiat „Gazeta Bucovi-
nei” și s'au adus gazetari buni și pregătiți pentru
chemarea lor din Ardeal, Pipoș și mai pe urmă
George Bogdan-Duică. Din pana acestor scriitori
și propovăduitori ai unui crez nou politic româ-
nesc au isvorât cele mai demne și mai înălțătoare
articole.

Glasul lor a fost ca un clopot de argint pre-
vestitor al învierii unui neam căzut în robia întu-
nericului, a durerii și înjosirii.

Faptele și jertfa acestor gazetari și luptători
însuflețiți prin condeiu sunt vrednice de apostola-
tul cultural al înaintașului lor neobosit Aron
Pumnul.

Cu toate că lupta dușmanilor împotriva no-
astră se întetește, o parte din boieri și dintre inte-
lectuali s'au răslețit și așteptau blidul cu linte din
mila guvernului.

O greșală mare au făcut boierii români și
prin faptul, că pe Nicolai Vasilco, al cărui tată
a fost un naționalist înfocat și devotat neamului

„O, nu”, striga cât putea mai tare, racheta.
„Nu, eu sunt numai o străină distinsă. Locul ace-
sta mă plictisește cumplit! Aici, precum vezi nu
sunt nici în societate și nu sunt nici singură. E,
cum e mai rău. Aici totul miroase a provincie. Eu,
cu cea mai mare probabilitate, mă voi reîntoarce
la curte, deoarece sunt convinsă de rolul însemnat,
ce-l voi avea în viață”.

„Și eu, vezi, mă cugetam odinioară, să îmi
fmbiu zilele, vieții publice”, răspuse Rața. „Au
nevoie să fie reformate temeinic, atâtea și atâtea
lucruri! Mai înainte oarecând, la o adunare pu-
blică, ți s'au suit tribuna oratorilor și am adus deci-
ziuni, cari desaprobuau, știi, absolut toate lucrările,
ce nu ne conveneau! Cu toate astea, n'au avut
efectul, pe care îl visam. Atunci m'am hotărât să
mă dau și eu la gospodărie și acum îmi văd li-
niștită de familie”.

„Eu sunt din fire dispusă pentru publicitate”,
răspuse racheta. „Toate neamurile mele și chiar
și cei mai modești membri, ai familiei noastre,
sunt tot așa! De câteori ne facem aparență în pu-
blicitate, deșteptăm cel mai viu interes și cea mai
mare curiozitate. Eu, încă până acum, ce-i drept,
n'am pășit în public, dar sunt convinsă, că voi
avea cele mai splendide succese. O calitate a gos-
pe toate și a vieții familiare, este, că te îmbătrâne-
ște fără de vreme, și-ți depărtează cu totul sufle-
tul dela lucruri, cum aș zice, mai înalte”.

„A da, da, înțeleg, lucrurile mai înalte în
viață, da mai înalte, da, da sunt foarte interesante”,
zise Rața. „Lucrurile înalte mie îmi aduc totdea-

una aminte, că sunt flămândă, da, da...” Și rața
începu să înoate pe râu în jos, făcând rar: *mac,
mac, maaac.*

„Vino îndărăt, vino îndărăt, frumoaso”, strigă
racheta. „Mai am să-ți spun multe lucruri”. Dar
rața nu-i dăte nici o importanță. „In fine, tot mă
bucur, că s'a dus”, se gândi racheta. Apoi se ou-
fundă și mai adânc în mocirlă și prinse ca să se
cugete la singurătatea geniilor. Fără de veste ve-
niră doi băieți, în mantale albe, ținând în mână
vreascuri de aprins focul și o oală.

„Trebue, că aceasta este deputațiunea”, zise
racheta, privind pe copiii mai de aproape.

„Allo”, strigă unul din băieți. „Uite și pa-
lița cea veche! Cum vine ea aici?” Și scoase ra-
cheta din groapă.

„Palița veche?” zise racheta. „Asta e imposi-
bil. A vrut să spună puternicul stâlp, despre asta
nu mai încapă nici o îndoială! Da, puternicul stâlp,
e un cuvânt foarte măgulitor pentru mine. De si-
gur, că ei mă țin de un dignitar foarte înalt la
curtea regală”.

„Hai să-l aruncăm în foc”, — adăogă băiatul
celălalt. S'ajute, ca să fiarbă oala mai repede...”

Băieții, adunară toate vreascurile la oaltă,
puseră deasupra lor oala și le dădură foc.

„E ceva grandios”, strigă racheta mulțumită.
„O să fie aprinsă, în ziua mare, ca să mă vadă
toată lumea”.

„Haideti să ne culcăm”, ziseră băieții. „Până
ne vom deștepta, poate că va fierbe și oala”. Bă-
ieții se tolăniră în iarbă și închiseră ochii.

Fiind racheta foarte umedă, îi trebui timp în-
delungat, până ce luă foc. Dar în sfârșit tot arse.

„Acum m'aprinde”, strigă racheta întepen-
du-se cât putu de tare și întinzându-se înainte.
„Sunt convinsă, că voi zbura mai sus, decât toate
stelele, mai sus decât luna și mai sus decât soa-
rele. Mă voi înălța așa de sus, încât — ssss! ssss!
Racheta se înălță drept în slavă. „Cât e de admi-
rabil!” strigă ea.

„Acum mă voi înălța etern, tot mai sus și
mai sus! o să am un succes colosal...”

Dar n'o văzu nimeni pe biata rachetă. Dela
un timp, racheta simți pe întreg corpul un tre-
murat curios, ca frigurile.

„Acum voi exploda îndată”, țipă ea. „Voi
preface întreg universul, într'o mare de foc și am
să produc odată gălăgie, încât un an întreg de
zile nu se va vorbi nimic alta, decât tot des-
pre mine. Buf!”, făcu praful de pușcă. Dar bu-
fuitura n'o auzi nimeni. Nici chiar cei doi băieți
n'o auziră, deoarece dormiau adânc.

Tot ce-a mai rămas din rachetă, fu bățul și
acesta căzu pe spatele unei găște, care tocmai tre-
cea, plimbându-se pe marginea lacului.

„Dumnezeule”, făcu gășca, „încep să plouă
bețe”. Și își vârî capul sub apă.

„Știam, că o să am mare succes”, oftă ra-
cheta și se stinse.

Trad. de Dr. I. Broșu.

său, l-au eliminat din politica românească și l-au mârnat în tabăra rusească.

Când a părăsit N. Vasilco tabăra noastră, le-a spus conducătorilor noștri, că românii vor simți lipsa lui și vor avea mereu de furcă cu el, ceea ce s'a și întâmplat. Vre-o câțiva oameni, puternici prin individualitatea lor, adună elemente bune și dornice de muncă și cristalizează partidul popular național, în frunte cu Iancu Flondor, George Popovici, prietenul acestuia Grigore Filimon, dr. Nicu Blându, Dori Popovici și alți intelectuali de seamă.

Neuitatul George Popovici și Iancu Flondor duc cu bărbăție îndârjită lupta împotriva guvernului și a rusneșilor! „Patria”, ziarul partidului național-poporal, era condusă de frații Branice, dintre care unul a suferit și surghiunul din partea autorităților austriace. Acest ziar era aproape alb, așa de aspră era cenzura austriacă; căci la noi se confiscă acele pasaje despre cari crede procuratura că ar sdruncina ordinea în stat sau ar călca dispoziții legale vajnice.

Tinerimea universitară și mai toți intelectuali români erau adepții partidului popular național. Isbânda partidului național era sigură, căci atât guvernul cât și celelalte națiuni conlocuitoare, afară de rusneși, au văzut câtă putere au românii și începuse a slăbi cu prigonirile.

Rusneșii văzându-se izolați și fără sprijinul guvernului au ieșit în mod demonstrativ din dieta țării. Atunci situația românilor bucovineni se înlărise și se așteptau vremuri mai bune și împrejurări mai prielnice dezvoltării și ridicării noastre naționale. Partidul național era respectat și considerat ca organul și reprezentantul legitim al neamului românesc.

Pe când românii se consolidau și duceau cu succes lupta împotriva dușmanilor săi, Nicolaiu Vasilco, renegatul și conducătorul rusneșilor, își caută unelte distructive în șirurile de luptă ale noastre.

Florea Lupu, fecior de țaran, cum spunea el în întruniri, făcuse o politică slugarnică și guvernamentală și se aliase tocmai cu dușmanii noștri cei mai primejdioși!

Acest Florea Lupu prin acțiunea sa politică ne-a căsunat multe rele și a insultat tricolorul românesc, fiindcă voia să treacă de cel mai bun patriot austriac.

Guvernul austriac întocmai ca și cel unguresc vedea înainte vreme în tricolorul românesc iridentism și simbolul Daco-României și intenta mereu procese celor ce cutezau să poarte acest tricolor.

Florea Lupu a făcut în vremea aceasta de prigonire cele mai efective servicii stăpânirii întruponegrirea tricolorului românesc.

Atât din pricina atitudinii sale politice cât și prin faptul că prigionia tricolorul românesc, pe care l-a purtat și el cât a fost student universitar și membru în societatea studențească „Junimea”, l-a eliminat și partidul național din sânul său și societatea „Junimea” l-a exclus „cum infamia”, pedeapsa cea mai gravă ce se poate aplica unui membru dintr-o societate studențească.

Izolată fiind și arzând în sufletul său setea răsbunării, se aliază cu renegatul Nicolaiu Vasilco și pun la cale o mișcare nouă politică în Bucovina. Deoarece jidani întotdeauna au fost ocrotiții stăpânirii și mereu s'au alipit de partidul cel mai puternic din țară, au intrat și ei în alianța Lupu-Vasilco.

Mai era nevoie de un bărbat care a fost om al guvernului și se pricepe în făurire de proiecte de legi.

L-au aflat și pe acest făuritor de legi în persoana lui Aurel Onciul, cumnatul lui Florea Lupu.

Aurel Onciul este fiul vrednicului profesor de universitate Isidor Onciul, însă a crescut între străini și s'a hrănit numai cu cultura străină. El nu a avut prilej să cunoască sufletul neamului nostru din monumentele culturii românești, nu a pătruns aspirațiile noastre, nici nu a înțeles idealul ce frământă mințile aleșilor și luptătorilor noștri din trecut și prezent ci s'a străduit să constru-

iască o nouă societate cu o mentalitate potrivnică năzuințelor românești.

A fost funcționar în guvernul central din Viena și din pricina apucăturilor sale l-au mutat ca prefect tocmai la Brünn în Moravia. Iși dă în scurtă vreme demisia și intră ca director la banca cehă.

Aurel Onciul fusese într-o dată prieten cu George Popovici, acesta însă nu-i aproba nicidecum vederile sale de politică românească. A cerut și un mandat de deputat dela partidul național. Partidul cunoscând vederile sale politice și apucăturile sale, îi refuză cererea.

Pe când cumnatul său Florea Lupu și cu Nicolaiu Vasilco se sbuciumau și uneltiau cu orice chip împotriva partidului național, apare la Brünn „Privitorul” lui Aurel Onciul cu un motto din glosa lui Eminescu.

La început „Privitorul” nu da semne că ar avea intenția să păsească deabinele pe arena politică în Bucovina. Aurel Onciul începuse să discute în mod „științific” despre problemele neamului nostru și despre soluțiile prielnice ale acestor probleme. Într-o serie de articole despre condițiile de trai ale românilor formulează o concepție nouă politică pentru toți românii și susține cu multă tărie și convingere, că existența românilor numai atunci nu e primejdioasă de puvoial „colosului dela nord”, dacă liberul regat al României ar intra în aceleași legături față de Austria ca și Bavaria față de Prusia. Cu alte cuvinte regatul României să devie dintr'un stat liber și independent, un stat vasal. Cu chipul acesta s'ar asigura și întări dezvoltarea culturală și economică a întregului neam românesc.

Apoi a discutat și chestii de natură politică, ce priviau în deosebi împrejurările din Bucovina.

În „Privitorul” apar articole scrise și de șeful jidanilor Benno Straucher, care tratează despre reforma electorală. Aproape în același timp apare în Cernăuți „Voința Poporului”, a lui Florea Lupu, la care colaborau mai mulți jidani cu „idei democratice”. „Voința Poporului” năzuia să-și popularizeze programul de reforme democratice și să aducă în lumină curată persoana lui Florea Lupu și a celorlalți adepți ai săi.

Așa se infripă curentul politic al lui Aurel Onciul și Florea Lupu la noi în Bucovina.

George Baltag.

(Sfârșitul în nrul viitor.)

Un profesor german despre serbările jubilarie din Iași. Profesorul Kogler din Cernăuți, publică în ziarul „Reichpost” o dare de seamă asupra serbărilor jubilarie ale universității din Iași.

Între altele profesorul Kogler spune că delegațiunile din toată țara cum și din țările locuite de români, dovedesc că românii de pretutindeni, indiferent de situația lor politică, constituie o singură națiune cu acelaș spirit și cu aceeaș cultură.

Totuși — continuă profesorul german — la Iași n'a fost numai o serbare națională ci și una internațională căci toate națiunile culte au participat.

Asupra invitațiilor serbările au făcut o impresie admirabilă mai ales prin strălucita ospitalitate românească.

Profesorii români sunt la înălțime și dacă până acum erau unii oameni cari socoteau universitatea eșeană ca un lucru de prisos, acum după ce ea s'a arătat Europei în toată măreția ei, asemenea păreri vor fi imposibile pe viitor.

„Noi austriacii am avut motive speciale ca să luăm parte la aceste serbări, căci interese politice și economice leagă popoarele respective și pe suveranii lor”.

Articolul se încheie astfel:

— „Fie că popoarele Austriei și României să-și întindă mâinile pentru o prăpășire pacinică și comună; fie ca Habsburgii să meargă împreună nu numai cu Hohenzollernii de pe tronul german ci și cu cei de pe tronul României pentru asigurarea păcii și progresul culturii”.

*

Premiul Nobel. Semioficios se anunță, că premiul Nobel a fost astfel distribuit pe acest an:

M. Maeterlinck (literatură), Ellen Key (activitate pacifică), dr. Gullstrand (medicină) și prof. Walter Nernst (chimie).

Maeterlinck (născut la 28 August 1862 la Gent) este dintre cei mai mari poeți contemporani.

Ellen Key s'a distins prin activitatea sa literară și socială, îndreptată mai ales spre emanciparea femeilor. E născută la 11 nov. 1849 la Rundholm în Suedia, a fost din 1878—1898 profesoară în Stockholm. Dela 1883 la 1903 a făcut cursuri la asociațiunea pentru instruirea muncitorilor.

Din publicațiunile sale amintim: „Veacul copilului”. „Despre iubire și căsătorie”. „Mișcarea feministă”.

Dr. Gullstrand e profesor la universitatea din Upsala, oculist celebru.

Profesorul Walter Nernst, născut la 25 iunie 1864 în Prusia, a fost asistentul renumitului Ostwald la Lipsca, și din 1895, e profesor de chimie fizică dela universitatea din Berlin.

Are cercetări remarcabile, mai ales în domeniul electrolizei. E cunoscut ca inventatorul (1897) lampei Nernst, unde mai întâiu a înlocuit firul de cărbune prin sârmă de metaloxid, care consumă cu mult mai puțin curent electric.

(Aducem aminte cu acest prilej, că amintim ziare ungurești, voiau să știe de o candidare a contelui Apponyi pentru premiul păcii! Dar nimeni dintre cei competenți, n'au vorbit de nobilul conte la premiere; căci, academicienii aceia sunt cu mult prea serioși pentru a putea fi ironici).

*

Din cameră. Ședința de azi a camerei, a fost prezidată de vicepreședintele Kabos.

La începutul ședinței președintele a prezentat petițiile adresate camerei, apoi sau început votările nominale, cari au durat tot timpul ședinței.

La stârșit ministrul-președinte Khuen-Hédervary a răspuns la interpelația lui Apponyi în chestia titlaturii oficiale a ministrului de războiu.

*

Tratatul prezidentului Berzeviczy. Șansele păcii astăzi pe neașteptate s'au îmbunătățit. Majoritatea opozanților crede în reușita tratatelor de împăcare.

Șefii opoziției Kossuth, Apponyi, Battyányi și Hollo au conferit azi la amiază timp îndelungat. Contele Tisza s'a retras cu deputatul justhist Kelen Samu în apartamentele președintelui, unele au avut o discuție îndelungată.

După combinațiunile colportate astăzi, punctul de vedere al opoziției în actuala fază a tratatelor e următorul: în cazul dacă budgetul militar expus în proiectele militare se poate micșora și dacă se pot realiza postulatele comisiei de 9, atunci se votează proiectele militare înainte de legiferarea votului universal, altfel nu.

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székelly és Réti

din Murășvașarheiu, piața

: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

Kokowcew și duma. Ziarul „Utro Russij“ din Petersburg anunță: Ministrul președinte Kokowcew a avut o întâlnire cu țarul la Livadia. Țarul a permis lui Kokowcew, ca în proxima sesiune a Dumei, să expună programul noului minister.

Banul Croației a demisionat. Banul Croației dr. Tomasics și-a înaintat demisia ministrului președinte contele Khuen-Héderváry. Ca motiv al demisionării a invocat împrejurarea, ca în actuala cameră croato-slavonă bugetul nu are șanse de a fi votat. Aceasta situație e pricinuită de ținuta coaliției sârbo-croate, care dorește o schimbare de persoane la cârmă.

Demisia banului nu a fost primită la propunerea ministrului președinte Khuen, de Majestatea Sa, cu motivarea, că în actuala situație politică e o necesitate primordială, ca banul Tomasics să-și mențină postul.

Revoluția din China. Vestile cele mai noi înregistrează noi învingeri ale revoluționarilor. Puterile mari prin intermedierea consulilor au declarat neutralitatea. Dacă revoluționarii, cari au aderanți însuflețiți chiar și în garnizoanele din Peking, vor ști și pe mai departe să susțină poziția lor de azi și dacă vor lupta și pe mai departe cu zelul și dibăcia lor de până acum, învingerea lor definitivă e sigură. Armata mandciurenilor e demoralizată total, așa că rezistența dinastiei nu poate dura multă vreme.

Telegramele de ieri vestesc învingerile revoluționarilor pe toată linia:

Londra, 23 Oct.

Agentia Reuter cu data de 21 Oct. din Hankau anunță: Trupele imperiale după o ciocnire sângeroasă cu revoluționarii au fost silit să se retragă către Nord.

Tschaugscha și Stschang au fost cucerite de revoluționari.

Peking, 23 Oct.

Consulatul englez a primit o telegramă oficioasă, în care se exprimă părerea, că în cazul, dacă Yintschang generalul armatei imperiale nu va ști să obțină succese strălucite în decurs de câteva zile locuitorii din orașele de pe valea Yangtse se vor alătura la răsculați.

Pentru Tripolis

Luptele dela Tripolis. — Germania și aplanarea conflictului. — Lupta sângeroasă dela Benghazi. — Marile puteri și Turcia.

Despre lupta sângeroasă dela Benghazi azi se comunică amănunte noi. Deși telegramele sunt contradictorii, atâtă totuș se poate constata, că pierderile sunt foarte mari.

Turcii evaluează pierderile italienilor la 2000 oameni. Aceasta, probabil, este o exagerare, dar faptul, că telegramele italiene tot mai retac încă numărul jertfelor, dovedește, că pierderile italienilor la Benghazi într'adevăr sunt mari. Le desmintește știrea despre măcelărirea creștinilor la Benghazi și astfel probabil, că și telegrama despre uciderea creștinilor din Derna de către mohamedanii fanatici, e falsă.

Declarația făcută de marele vizir în cameră, că Turcia se va asocia unui grup de puteri, a dat mult de lucru cercurilor diplomatice.

După ce ambasadorii Austro-Ungariei

și Germaniei au conferit cu marele vizir, a avut loc o conferință, în care ministrul de externe Said-pașa ar fi susținut, că declarația sa din cameră a fost numai o încercare.

Din Viena se anunță: În legătură cu declarația lui Said-pașa în camera otomană, se afirmă, că au loc într'adevăr tratativele între Anglia și Rusia.

Se susține, că o apropiere a Turciei de Rusia și Anglia este sigură.

Luptele dela Tripolis.

Londra. — Lui „Times“ i-se comunică din Tripolis: Ieri a avut loc în oraș o luptă de stradă. Dimineața înaintea liniilor avantposturilor s'au văzut două trupe de cavalerie inamică. În vreme ce ele împuşcau asupra avantposturilor, arabii au atacat pe italienii pe la spate.

Câte amiazi câteva sute de arabi au intrat în bazare.

Aici s'au întâmplat scene foarte sălbatice...

Roma. — După o știre din Tripolis a Agenției Stefani, atacul de ieri dimineață contra avangardelor italiene imediat a fost urmat de atacul arabilor din oază, îndreptat în contra aripei laterale.

Lupta a fost începută de către cavaleriile arabă și turcească, cari au atacat cu vehemență rândurile italienilor. Focurile italienilor le-a silit însă să se retragă în grabă. Totodată înaintase și pedestrima turcească, care printr'un foc vehement, dar nesuficient voia să-i respingă pe italieni. Mai târziu, în lupta, care devenise tot mai vehementă de către oază se amestecară și arabii ascunși pe după arbori, atacând aripa laterală a trupelor italiene.

Trupele italiene nu-și pierdură liniștea și printr'o manevră bine contemplată le și succese să cuprindă o mare parte a inamicului. Mulți arabi au pierit, iar alții au fost făcuți prizonieri. Italienii au respins totodată și atacul pedestrimii turcești. Starea trupelor italiene e foarte animată. Răniții nu voiau să părăsească linia de foc, iar alții cu rănile legate se întorceau iarăși aci. Pierderile turcilor și tătarilor sunt considerabile. După declarațiile prizonierilor au căzut mai multe sute de ostași, iar alți mulți au fost răniți. Pierderile italienilor sunt mici. După lupta aceasta arabii din oază tot au mai continuat încă ostilitățile. În oază ziua întreagă se auziau pocnete de pușcă. Dar trupele italiene au luat toate măsurile de apărare și pe toți arabii, la cari s'au găsit arme, i-au făcut prizonieri. Numărul prizonierilor e 300. Comandanțul suprem a publicat un ordin, în înțelesul căruia toți aceia, cari vor fi înarmați, vor fi omorâți. Dispoziția aceasta rămâne valabilă până la restabilirea deplină a siguranței.

Germania și aplanarea conflictului.

Berlin. — Contrar informațiilor ziarelor străine și chiar germane, „Nordd. Allg. Zeitung“ constată, că ambasadorul german din Constantinopol, baronul Larchall nu a împins Poarta să primească o soluție urgentă conflictului actual, chiar de a renunța la Tripolis fără nici o condiție.

Ambasadorul german s'a mărginit să afle intențiile Porței. Guvernul din Constantinopol ar dori o mediațiune, dar ambasadorul german nu a putut ține cont de această dorință, nici o propunere pozitivă ne fiind făcută de Poartă.

Unde este Enver bey?

Constantinopol. — „Jeni Gazetta“ semnalează fără a arăta locul, că o luptă s'ar fi întâmplat în ziua de 17 oct. n. între trupele lui Enver bey, fost atașat militar la Berlin și italienii din împrejurimile Tripolisului. Italienii s'ar fi retras lăsând 15 morți; Enver bey ar fi rănit.

Constantinopol. — Terșumani Hakkihat desmintește în mod categoric știrile cari spun, că Enver bey, fost atașat militar turc la Berlin, ar fi la Tripolis.

Nouii amănunte despre lupta dela Benghazi.

Roma. — Agenția Stefani anunță cu data de ieri din Tripolis: Din Benghazi au sosit știri despre trupele, cari au luptat la debarcare cu trupele noastre. Trupele acestea se compuneau din 5—600 miliție regulată, sprijinită încă de vre-o 500 de arabi. Pierderea turcilor dar mai cu seamă a arabilor au fost foarte considerabile, aproape 400 morți și 800—1200 răniți.

Pierderea inamicului ar fi fost mult mai mare, dacă nu se lăsa noaptea, care a ajutat nu retragerea inamicului, ci refugiarea lui în interiorul țării. Peste noapte în oraș rămăsese foarte puțini oameni, mai cu seamă aceia, cari au îngropat morții și-au adunat pe cei răniți.

De aici se explică puțină rezistență, pe care au întâmpinat-o italienii în ziua următoare, la ocuparea orașului. Bombardarea n'a pricinuit pagube mari în oraș. La Benghazi, precum și în regiunea din nemijlocita lui apropiere domnește cea mai mare liniște. Apelul lansat de către generalul Caneva și iscălit de către generalul Briccola, care a fost publicat pe placarde în oraș și a fost răspândit și între locuitorii arabi din împrejurime, a făcut impresie excelentă. Incontinuu sosesc șefi ai triburilor arabe, cari fac act de supunere.

Roma. — Agenția Stefani anunță: Generalul Caneva a expediat următoarea telegramă: Noaptea a trecut în liniște. Trupele sunt într'o stare foarte animată. Pierderea regimentului 11 de bersaglieri a fost 2 morți și 10 răniți. Numărul soldaților căzuți nu s'a constatat încă. Din regimentul 82 un ofițer a fost rănit, 4 soldați au fost omorâți iar 10 au fost răniți; 4 soldați dela reg. 84 și 1 soldat dela artileria de cetate au fost răniți; au mai fost răniți și doi soldați ai „Crucei roșii“. Inamicul, care a avut pierderi considerabile, a fost respins de către trupele noastre. Pe mulți dintre arabi am fost siliți să-i împuşcăm. Vre-o câțiva dintre prizonieri vor fi înaintați tribunalului militar, iar pe ceilalți îi vom transporta în Italia.

Roma. — Agenția Stefani declară de falsă afirmația ministrului de externe turc, că în luptele de lângă Benghazi trupele italiene ar fi avut o pierdere de 2000 oameni. În luptele acestea italienii au avut total 109 morți și răniți.

Marile puteri și Turcia.

Viena. — Ziarul „Neue Freie Presse“ publică un interview cu Ahmed Riza, președintele camerei turcești, care a declarat că toate încercările de aplanare a conflictului sunt inutile atâtă timp cât cabinetele europene și opinia publică nu recunosc categoric că Italia a comis o monstruoasă violare a dreptului și nu o silesc să înapoeze ceea ce a răpit — Noi nu recunoaștem ocuparea Tripolisului și vom lupta cu disperare.

Europa e datoare să-și respecte angajamentele stipulate prin tratatele dela Berlin și Paris, cari garantează integritatea teritoriului turcesc. Dacă n'o va face, atunci ce valoare mai au credința și cinstea?

Regele Italiei cu două luni înainte de mișlescul atentat al Italiei, a primit pe moștenitorul tronului turcesc pe care l'a îmbrățișat și sărutat.

Oare nu știa suveranul Italiei atunci ce pregetea guvernul său?

Tot atunci principele moștenitor a fost primit și de împăratul Wilhelm.

Oare nici acesta nu știa ce se pune la cale contra Turciei, care era aliata Germaniei?

Austria și Germania au pierdut mult din prestigiul lor prin această purtare iar acum statele balcanice se înarmează.

Ce va putea face Austria spre a putea păstra pacea?

Mai departe Ahmed Riza își exprimă speranța că în fața primejdiei externe toate partidele din Turcia se vor uni spre a ține pept dușmanului.

CORRESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

SCRISORI DIN BUDAPESTA

Cultul tinereții pentru Eminescu

Budapesta, 23 oct. n.

Deși hotărârea, de a consacra, cu ocazie desvălirii monumentului lui Eminescu în Galați, câteva momente marelui poet în cadrul unei „conveniri”, s'a luat în pripă, totuși sala mare dela restaurantul „Tisztviselőköthona” a fost plină.

Din partea „coloniei” am avut, ca de obicei, fericirea de a saluta în mijlocul nostru pe cunoscuții binevoitori ai tinereții: P. C. Sa părintele Bogoevici, medicii, dr. A. Cozmuța, directorul sanatorului „Városmajor” și dr. Bilașcu. Apoi d-na Bradova și d-soara E. Muntean, dr. I. Beu, medic cu d-na și dr. Lința.

Restul „coloniei” n'a participat desigur pentru că a fost înștiințat târziu. Sperăm însă că, deoarece comitetul soc. „Petru Maior” a luat hotărârea laudabilă de a ține ședințe publice pentru toți românii din capitală și dacă se poate chiar cu concursul câte unui scriitor român, cu proxima ocaziune vor participa toți aceia, cari doresc din inimă înfîșurarea unei vieți culturale românești.

Căci nu ne vine să credem, că această „colonie” se va abține și mai departe dela orice manifestare culturală românească.

Programul „seratei” a fost pe dea întregul din Eminescu. După cuvântul de deschidere al d-lui Ioan Țicu, ia cuvântul studentul Nic. Stefan (Sculici). Vorbește despre omul Eminescu, despre genialul-om Eminescu, care și în viața sa de om a știut să se ridice cu mult deasupra mizeriilor multe, ce-l copleșiau. Spicurile din poeziile poetului au plăcut mult.

Studentul în drept Cor. Țicu vorbește despre arta lui Eminescu, insistând indeosebi asupra problemelor: „pesimismul”, „naționalismul”, „clasicismul” operei lui Eminescu. Cearcă să arate, că arta lui Eminescu nu e pesimistă.

„Opera artistică e produsul unei emoții sufletești adevărate — ea nu poate fi pesimistă. Motivele inspirației pot fi pesimiste, natura din afară, care trezește în inima poetului ecouri, imagini, acestea pot fi pesimiste, dar activitatea însăși a spiritului creator nu se poate numi pesimistă? De ce a scris Eminescu așa și nu altcum?”

Pentru că era structura lui sufletească de om genial, pentru că așa era epoca în care a trăit poetul, din care a trebuit să-și ia motivele inspirației sale.

Eminescu e un idealist. El caută mereu idealismul în epoca sa, dar nu-l găsește. Un Fracnahe — pe care l-a eternizat măestrul Caragiale — nu putea fi un naționalist ideal etc.

Iată două arte la aparență opuse, în fond însă aceleași: arta lui Eminescu și cea a lui Caragiale.

Ambii genii, extrem de idealști. Idealismul acesta nu e mulțumit în lumea în care trăiesc. Aceasta e cu mult mai grosolană, decât lumea lor internă. Caragiale râde de ea, o satirizează. Eminescu o deplânge.

„Arta lui Eminescu e națională, pentru că e artistică, e artistică pentru că e națională.”

A treia conferință a fost a d-lui I. Duma: „Ziaristul Eminescu”. A analizat, cu cunoscuta-i vervă și siguranță în expresie, câteva principii politice de ale lui Eminescu. (Volumul „Scrieri politice și literare”. A insistat indeosebi asupra: 1. Teoriei „păturilor suprapuse”, 2. Chestia ovreiască și țărănească, arătându-le în lumina particulară în care le vedea Eminescu.

Pășcut declamă „Luceafărul”, cu o voce plăcută de bariton. La urmă ne delectează studentul Olariu, o voce surprinzător de dulce, cu câteva cântări „Pe lângă plopii fără de soț”, „Mai am un singur dor”.

Poliția firește nu putea să lipsească nici de data aceasta.

Proxima „convenire” va aranja-o societatea „Petru Maior” cu cea mai mare atențiune posibilă, spre a câștiga și „colonia” pentru muncă culturală atât de entuziastă.

T.

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Cronica stagiunii. Ce ne-a adus octombrie. — Cometele, războiul și... portarul.

Luna octombrie a adus în Italia războiul cu Turcii, la Milano — primele ploii de toamnă, „Avanti” (ziarul socialistilor — care apărea la Roma până acum) — pe vânzătorii de castane, un ușor miros de naftalină prin teatrele cari și-au deschis porțile și o sumedenie de cântăreți cari își așteaptă contractele de angajare. Lucruri suportabile dupăcum se vede.

Ba chiar invaziunea cântăreților e un lucru caracteristic și simpatic — adică mai mult caracteristic decât simpatic.

Dupăcum primăvara rândunelele vin și ne anunță primăvara — așa cântăreții vin toamna și ne anunță apropierea ernei.

Dupăcum efectele se cotează la Bursă tot așa și cântăreții se cotează... în galerie. Dela zece dimineața până seara — cu mici întreruperi — galeria e plină de cântăreți și impresari; nu sunt excluși nici acei cari vor deveni și nici acei cari, e foarte probabil că nu vor deveni — dar cari se nutresc cu speranța că într-o bună zi vor atrage atenția cu... glasul talentului lor. La Milano nu sunt „portici” ca la Torino, dar e galeria care servește în timpuri de ploae drept umbrelă colectivă; și cu tot binevoitorul concurs ce le dă galeria — mulți cântăreți sunt plouați.

Dar galeria nu e numai umbrela colectivă a cântăreților și a celor ce se adăpostesc sub ea — ci și cuptorul unde se coc notițele, fabrica unde se fac toate comunicatele oficiale și officioase din lumea artelor. Notițele intră ca un vânt, merg, aleargă, zbor din gură în gură, dela masă la masă — aprinde discuțiuni, comentarii — și „ai fine dei conti” redactarea e gata. Un cântăreț angajat cu 300 lei pe seară — când notița vine pe partea ga-

leriei dinspre piața Domnului, e angajat cu cel puțin 3000 lei pe seară — când știrea a ajuns la celalalt capăt al galeriei dinspre piața „della Scala”.

*

O chestie de diplomație pe care trebuie să o avem noi aști pribegi de prin țările unde fiecare casă are câte un portar — e să evităm conflictele cu aceștia și prin puterea convingătoare a bacșișului să-i facem să ne acrediteze față de toți acei ce ar cere ceva informații asupra noastră.

Zilele acestea — am pierdut puțin din bunăvoința ce mi-o arăta portarul — și știți de ce?

Pentru că l-am contrariat în convingerea lui că „războiul cu turcii” a izbucnit din cauza cometei — da! chiar din cauza celor 3 comete.

— Trei comete! N'ați văzut ce s'a întâmplat? Întăiu și întăiu holera, apoi conflictul cu Argentina și acum războiul cu turcii.

Sărmane portar! N'am știut că cu un surăs dat la superstițiile tale, te vei supăra.

Noi am putea, și ar trebui poate, să te lămurim cu o înfinătate de motive contra superstiției tale. Dar la ce?

Tu ești inocența primitivă, imaculată, fără confuziuni enciclopedice. Tu crezi ce vezi: sus comete, jos holera și războiu.

Știm, că Laplace a atribuit unei comete dezastrul popoului: mările părăsind vechile lor albi ca să se îndrepte spre un nou equator, schimbat de o cometă.

E acceptabilă ideea lui Laplace? Hai să o înmagazinăm în depozitul cunoștințelor noastre, dar mă'ndoiesc dacă ne va ajuta să descoperim un raport între holera, războiu și comete.

E o altă socoteală, o simplă coincidență, în care găsim explicarea superstiției tale — așa că „amico portinai” permite-ne și nouă un surăs — care dacă l-ai fi primit nu mi-ai fi dat mie ocazia să completez cronica cu comete și cu războiu.

Milano — oct. 1911.

Auty.

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC de TOAMNĂ

(Paul Verlaine).

*Prelungile plânsuri
din violele.*

*toamnei târzii,
umplu colinele
și barbar îmi rup
inima fișii.*

*Cu totul slăbit,
pe faț' ofilit,*

*când ornicul bate,
trist mi-amintesc
Ce zile am trăit
și-un plâns mă străbate.*

*Și 'n voie mă las
vicleanului vânt*

*lin să mă poarte
dintr'un loc în loc,
asemenea
frunzelor moarte.*

Floridor.

Versul în teatru românesc

„Cometa” lui Anghel și Iosif

de Ion Minulescu

Deschid o carte cu litere chirilice — o carte veche, în care un cărturar din vremurile de demult căuta să talmăcească prostimei, rostul stelelor cu tainele lumilor de dincolo de nori, și în josul unei pagini pătate de mușgaiul zidurilor în care fusese adăpostită, descifrez următoarea frază:

...Și de se va arăta spre soare-răsare, steaua

cu coadă, semn este, că sfârșit vor lua toate necazurile și de atunci încolo, lumea în tihnă se va afla...

De atunci și până azi, a trecut vreme îndelungată.

De atunci și până azi însă, în omenire nimic extraordinar nu s'a petrecut pentru a schimba rostul cuvintelor în care talmăciul de altădată, căuta să închege adevărul pe care cei dinainte ca și cei după urma lui, — aveau să-l dibuiască mult timp încă.

Și astăzi, după două sute de ani și mai bine, astăzi, când o nouă stea cu coadă se arată spre soare-răsare, inimile noastre, ale celor câțiva cari ne interesăm de rostul stelelor — nu al celor de pe cer, ci din literatură — se umplu de o neșpusă bucurie, când cetind cuvintele cărturarului de atunci, așteptăm ca „necazurile să iee sfârșit” și literatura noastră dramatică să-și urmeze tihnită drumul ei spre mai bine.

Vorbesc de „Cometa” piesa d-lor Dim. Anghel și St. O. Iosif, pe care teatrul național din București, a reprezentat-o pentru prima oară în seara de luni 3 octombrie.

„Cometa” sosește la timp pentru a distruge falșa legendă, cumcă noi n'am putea avea încă o literatură dramatică propriu zisă, și că slabele noastre încercări literare în această direcție, păcătuiesc într'atât, încât ele nu pot fi reprezentate pe o scenă de teatru.

Cei cari, până mai eri, erau chemați să hotărască de soarta autorilor dramatici, sunt primii vinovați.

Unii, din cauza răntății, alții din cauza nepriceperii, au înlăturat, tot ceea ce era bun, pentru a face loc la tot ceea ce era rău sau cel mult mediocru.

Numai mulțumită acestui sistem nenorocit, a putut prinde rădăcini, legenda că în țara asta, nime n'ar fi în stare să producă o bună piesă de teatru.

Și din zi în zi, rădăcinile s'au înfipt în așa fel în conștiința celor inconștienți, încât astăzi, chiar,

nu știm dacă o bună piesă românească ar fi în stare să schimbe cu totul greșitele convingeri ale celor mai mulți.

Literatura dramatică românească din zilele noastre a fost sugrumată la drumul mare de a tot puternicii teatrului, deveniți călăi, mai înainte de a fi fost judecători.

Dar în sfârșit — „Cometa“ a văzut lumina rampei.

Piesa este scrisă în versuri și acțiunea se petrece în zilele noastre, într-o familie din lumea mare — din lumea în care se petrece, se discută, se flirtează și de multe ori însă, se recitează chiar versuri.

Nu voi inzista asupra valorii literare a piesei. Cei cari cunoaștem versurile lui Anghel și Iosif, nu putem privi fructul acestei fericite colaborații decât drept un eveniment literar.

Dialogurile, aci vesele, aci triste, plutesc într-o atmosferă de ironie fină, voalată, de multeori înțepătoare chiar, dar totdeauna spusă cu mult bun simț și mai ales, cu multă artă.

Autorii nu s'au lăsat să fie ademeniți de obișnuitele fraze, lungi, greoaie, și goale pe care toată lumea le întrebuițează fără a le găsi totuși un sens bine definit. În dosul cuvintelor, ei n'au căutat numai ideile, dar și valoarea justă a ideilor, lucru rar și aproape de neînțeles la cea mai mare parte a scriitorilor noștri cari, bine înțeles, scriu, dar scriu și... atâta tot.

Iată pentru ce totul, dar absolut totul din piesa lui Anghel și Iosif, pare pus la locul lui, totul aranjat cu îngrijire, cu gust și cu artă ca și niște bibelouri scumpe, păstrate într-o casetă de cristal.

Ca cei mai mulți dintre contemporanii lor, Anghel și Iosif par a fi fost conduși de o formulă — ca să zicem așa — care de câțiva ani se repetă aproape zilnic în conversațiile saloanelor noastre: *Il faut vivre sa vie* și autorii împrumută fiecărui personaj, particica lui de viață aparte, pe care tăindu-o la fel cu toată lumea, o trăiește totuși atât de diferit unul de altul.

În piesa lui Anghel și Iosif, găsim un adevărat conflict nu numai de păreri și gusturi, dar și de năzuințe și idealuri. Din ciocnirea lor, o ciocnire bine studiată, autorii reușesc să scoată, nu efectele unui dezastru, ci ale unei victorii. Și mulțumiți de a fi câștigat prima victorie contra realității vecinic îndârjite, autorii fac apel la visurile lor, gata să ne mângâie orcând și orunde.

„Cometa“ nu-i decât povestea unui visător, povestea unui trubadur, a unui rătăcitor, a unei comete omeneste, care în fața fericirii, renunță la restul voiajului și își schimbă soarta cu aceea a celorlalte stele, de multeori mai puțin luminoase, dar totdeauna, aceleași. Și „Cometa“ lui Anghel și Iosif, este în același timp și un simbol...

Rădulescu la Brașov

— Impresii —

Fără multă reclamă, bazat pe adevăratul succes, ce l'a avut în Sibiu, tenorul liric domnul Rădulescu își anunță concertarea în Brașov. Faptul acesta a stârnit o vie mișcare printre intelectualii români iubitori de artă de aici, deoarece până mai ieri-alaltăieri nu se prea auziau multe de acest nou artist; instruirea cântului artistic la liceul „Mihai Viteazul“, concertele date la Atheneu și la Valenii de Munte, fără de-a face zgomotul obișnuit prin presă, acestea au fost — se vede — prea puțin pentru a face, ca numele acestui talentat trubadur să rupă vălul vajnic al granițelor și să se avânte în văzduhul pământurilor robite...

Rădulescu a cântat la Brașov. A cântat ieri în 9 oct. st. v. și cântecul lui va trăi încă mult timp în amintirea celor, cari au avut noroc să-l audă.

Punct la 8 ore seara fiind adunat în sala dela „Gewerberein“ tot, ce Brașovul românesc avea mai bun, își începe artistul executarea frumosului program...

Incepe cu „Lauda lacrimilor“ de Schubert. Preludiul armonios al pianului pe ale cărui strune jucau măestrul degele abile ale d-șoarei M. Dima, ne pregătește la ceva solemn, sărbătorec. În sală e tăcere de mormânt. Deodată o voce dulce, sosită parcă din o lume cum numai în basme există, se ridică încet, melancolie pătrunzând sficios prin atmosfera sărbătorească a sălii... Și cântecul se

scurge lin, evoluând în triluri mângăioase, ale căror note se pierd când în expresia jalnică a unei complete resignații când în izbucnirea ușoară discretă a unei chinuite inimi plângânde... Îmbătat de farmecul momentului, totul mi-se părea un vis, o feerie din care mă deșteaptă într'un târziu un ropot de aplauze; arunc privile spre scenă, și prind în graba clipei mișcările grațioase ale tinerului artist, care se înclină în dreapta și stânga mulțamind publicului pentru iubirea caldă, ce i-o arată.

Urmează: „Pe Mare“ tot de Schubert; a fost executată tot cu atâta artă și limpezime ca și cea dintâi.

Doar de se deosebea întru câțiva prin sentimentalismul pasionat, cu care a fost cântată și care culmina în expresia gingașă a iubirii, oferind amantei odihna pe când el, eroul, purtat pe aripele capricioase ale vremurilor muncește încontinuu:

„Tu dormi pe patul Tău de flori“...

Dacă limba românească — acest făt născut într'un leagăn de aur, dar scăldat în lacrimi de suferinți — e atât de potrivită pentru exprimarea melancolicului din arta lui Schubert, precum ne-a dovedit-o în deajuns artistul Rădulescu, apoi pot zice cu drept cuvânt, că tot atât de bine ne-a putut el face, să gustăm deliciosul armonie, pasionat al limbei italiene din arta lui Verdi (Rigoletto), Puccini (Tosca) dar mai cu seamă în „Idealle“ a lui Tostti...

„Torua caro ideal, torua istante
A sorridermi ancora
E a me risplendera nell'tuo sembiante
Una novella aurora“...

În fuga clipei am prins acest buchet, un suspin smuls din pieptul dornic al italianului, și redat cu atâta sinceritate în compoziția lui Tostti.

Pentru ca să redai într'aceeași măsură arta din compozițiile lui Tostti, nu e destul să fii numai cântăreț artist; trebuie să-ți curgă prin vine același sânge, ca astfel să și poți simți cu el; iată criteriul succesului strălucit a lui Rădulescu. —

În fine executarea punctului 3. din programul: a) „Adio“ de S. Brătianu, b) „Mugur-Mugurel“ de G. Dima, apoi „Vezi rândunelele se duc“... și „Sub fereastra mândrei mele“... de G. Dima (aceste două din urmă cântate afară din program) au fost primite cu o însuflețire românească veritabilă.

Aici însă d. Rădulescu a trebuit să-și împărțească sărbătorirea cu bătrânul măestru G. Dima, care — deși cam pretentios, în privința executării unei compoziții, de nu credeți întrebări pe vreunul sau pe vre-una dintre coriști d-lui — cu ochi strălucitori de bucurie privea cu drag la îndemnată-i interpret...

... A trecut acea frumoasă sărbătoare; a trecut ca prin vis, dar pe noi, cari am serbat-o, ne-a lăsat visând un un alt vis; un vis îndrăzneț, dar frumos; poate deocamdată chimeric, dar totuși realizabil — cândva...

Ar mai fi să amintesc ceva despre iubiiții noștri concetățeni unguri și sași, cari ca întotdeauna, așa și acuma au dat dovadă de iubirea ce ne-o poartă distingându-se printr'o strălucită și totală — absență, cu toate, că au fost invitați. Și a fost poate mai bine așa. Prezența lor rece și de etichetă, dacă nu cu scopuri răutăcioase, ar fi pierdut mult din familiarul întrunirii...

Când scriu aceste șire, mă gândesc cu drag la vorbele artistului, pe care l-am cercetat a doua zi: „Mă întrebi, ce impresie mi-a făcut absența străinilor? Dar n'am venit pentru ei, ci pentru noi...“

Apoi, nevoind să mai vorbească de ei, trece asupra altui obiect de discuție...

Ce dulce și mângăios răsunau aceste vorbe de pe buzele trubadurului cu ochii visători, care e atât de internațional, și totuși național...

Laurențiu Popescu.

Profesorul Binet a decedat la Paris, în al 54-lea an al etății. Doctor în medicină și asistent al lui Charcot, Binet a fost numit (1894) director al laboratorului de psihofiziologie la Sorbonă, unde a lucrat mult cu succes regretatul dr. *Vaschide*. A colaborat la „Revue des deux mondes“ și la multe reviste de specialitate, și în 1895 a început a publica, împreună cu Reaunis, „Année psychologique“. Dr. A. Binet este autorul multor scrieri fundamentale în materia aceasta; vom cita: *Psychologie du raisonnement* (1886). *Études de psychologie expérimentale* (1889). *Les alterations de la personnalité* (1892). *La fatigue intellectuelle* (1898, împreună cu V. Henri). *Les enfants anormaux* (1907). *Études exp. sur l'intelligence* (1907). *Les idées modernes sur les enfants* (1909).

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 octombrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, pe alocurea, mai cu seamă la vest, ploii și probabil, neînsemnată schimbare în temperatură.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, pe alocurea ploii, vreme moderată.

Temperatura la amiază a fost de 14.7 Cel.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. 11'90
Grâu pe aprilie 1912	12'13
Secară pe octombrie	10'73
Secară pe aprilie	10'55
Cucuruz pe maiu 1912	8'63
Ovăs pe octombrie	9'44
Ovăs pe aprilie 1912	9'54

O zi la Elena Văcărescu

O zi de sărbătoare, când luai trenul de dimineață spre a merge la moșia Văcărești, s'o văd pe Elena Văcărescu. Pentru mine, care o admir ca poetă, a fost o adevărată fericire s'o găsec la țară, în cadrul limpede și deschis al naturii, și sunt recunoscătoare Elenei Văcărescu pentru ideea de a mă chema în leagănul familiei ei străvechi.

Era frig și mi-se părea că vremea e caldă; era o zi posomorită și fără soare și parcă nici odată nu văzii soarele mai strălucitor ca în aceea zi.

Inchisesem ochii și nu simții nici sguđiturile trenului și nici fumul și mirosul cărbunilor.

— Văcărești 2 minute! strigă șeful trenului.

Într'o clipă eram instalată în elegantul automobil care mă conduse la castelul poetei, unde o găsi pe Elena Văcărescu la căminul familiei.

— Vino să vezi ruinele! vino să vezi unde trăiau jupănițele și jupănele Văcăreștilor! Imi zise ilustra scriitoare, și mă preumblă mult timp în parcul vrăjit de prezența ei, până la relicvele acelea ale trecutului unde altă dată au trăit străbunii ei, și unde astăzi planează spiritul lor ales și nobil.

Printre frunzele căzute, ruginite, cari umpleau aleele parcului ne îndreptarăm spre ruine, vechea reședință a părinților lui Enăchiță Văcărescu, rapsodal de pe malurile Dâmboviței.

Scoborim cu emoție câteva trepte și ne aflăm într'un vast „hall“ cu ferestre lungi și înalte și cu un fel de etajere săpate în perete. Adevăratul stil bizantin, atât de gustat în zilele noastre. Admiram cu respect acele ziduri cari ne spuneau atât de mult și care au adăpostit atâția oameni mari ai neamului românesc. Cu o mare satisfacție ascultam proiectele d-rei Văcărescu de a reconstrui aceste ruine într'o sală mare bizantină unde marea poetă își va face cabinetul de lucru după modelul jupănițelor de odinioară.

Luăm dejunul în mijlocul atât de plăcut al familiei Elenei Văcărescu și unde marea poetă este numită foarte simplu „Elenca“.

În cabinetul „Elenca“ ne retrăsesem după dejun pentru a discuta scopul vizitei mele, „Le Cercle des Amis des Annales“ a cărui președintă este și care se va inaugura Duminecă în 16 Octombrie v.

Elena Văcărescu mă întreține timp de două ore cu amintirile ei prețioase.

Imi povesti debutul ei în poezie, când avea 16 ani și când fu condusă la Jose Maria de Heredia a cărui memorie o respectă cu sfințenie; întrevădrea cu genialul Victor Hugo și în special imi vorbi despre marel nostru poet

Vasile Alexandri. Celebra scriitoare este o convorbitoare strălucită și pe alocurea nuanțează anecdote pline de spirit.

E inutul să arăt că mi-ar trebui multe coloane pentru a arăta istorisirea atât de plăcută a poetei. Trebuie numai să spun că a făcut aproape o lecție de critică și literatură.

Toți cetitorii și abonații revistei „Les Annales” și „Le Journal de l'Université des Annales” vor putea auzi aceste idei în mai multe conferințe ale Elenei Văcărescu. De altminteri alți mari literați străini începând cu nemuritorul Jean Richepin, vor ține atari conferințe la Institutul Pompilian în iarna asta.

Rosalie Bernard.

Zoe Poppovici †. Ca de atâtea alteori pentru manifestări naționale ori la întâlniri sociale și culturale, colonia română din Viena grăbia sâmbătă din toate districtele și suburbiile metropolei în care e răslețită, grăbia să depună flori și să rostească o rugăciune în limba strămoșească la catafalcul pe care zăcea palidă dar neschimbată regretata Zoe Poppovici.

Părintele acestei familii, repozatul B. G. Poppovici a fost pe vremuri cel dintâiu urzitor al unei vieți românești în capitala Austriei. Comerciant cu afaceri foarte extinse, el ținea contact cu românii de pretutindeni și avea relații însemnate cu principatele române. Vatra sa era loc de popas și de întâlnire intimă pentru politicienii români ce veniau ori treceau prin Viena cu diferite misiuni, și acest brav fiu al neamului său a avut rol important la un moment deciziv în istoria României de astăzi. Casa sa primitoare era veșnic deschisă pentru toți românii și deosebit de ospitală pentru tinerii ce erau aci la studiu; ei găseau mult sprijin în dărnicia acestui suflet nobil, iar societatea „România Jună” venerază în B. G. Poppovici memoria unuia dintre întemeietorii săi.

Geniul neamului i-s'a arătat mulțumitor pentru faptele sale românești, prin numărul mare de frați ce s'au adunat cerniți în casa fiului său, — arhitectul Cesar B. Poppovici — cu acest prilej lugubru.

Timpuriu a încetat din viață tatăl, și ocrotiți de mama lor Aspasia, decedată și ea la 1898, orfani au crescut cei trei copii: Zoe, Lucia și Cesar, și cu toate că în loc atât de străin, în spirit și cu sentiment românesc respectabil. Cum au crezut, așa au rămas împreună, uniți în bunăînțelegere și iubire frățească ce înălța și emoționa toate inimile. Căminul lor era cuibul seninătății. Succesele frățiorului, — căci d. Cesar B. Poppovici este arhitect-artist foarte apreciat nu numai în Viena, ci și în străinătate, — au constituit fericirea celor două surori, iar el iarăș pentru ele trăia. Acum s'a stins pe veci o rază de lumină.

Zoe Poppovici a fost îngropată sâmbătă în cimitirul dela Dornbach, lângă mormântul mamei, sub monumentul ce pietatea copiilor săi a ridicat „Iubitei noastre mame”, cum spune inscripția, românește.

Duminecă dimineața s'a făcut slujbă funebră la capela română.

Odihnească în pace!

C. Nedelcu.

Deschiderea Teatrului Național din Craiova. În mijlocul unei mari însuflețiri, a unui imens public și a numeroși invitați bucureșteni, a avut loc duminecă deschiderea stagiunii, care a obținut un succes entuziast.

Viu aclamat a fost prologul de d. Anghel și V. Eftimiu.

S'a jucat apoi „Ochii cari plâng” de Herz, „Rapsodii” de Eftimiu, „Văduvele lui Daniel” de Carmen Sylva.

A a urmat citirile poezilor: Iosif, I. Moldoveanu, Nanu, Minulescu, Stamatiade.

A făcut o adâncă impresie jocul d-nelor Agatha Bârsescu și Giurgea și a bătrânului Anestin, cari au contribuit mult la strălucirea spectacolului.

Artiștii craioveni: Dan, Bulfinschi, Morțun s'au relevat mult.

După spectacol ministrul Arion, a felicitat pe scenă în fața trupei și invitaților pe director, d. Gârleanu.

D-sa a închinat pentru scriitori și artiști,

A urmat apoi un supeu la restaurantul „Minerva”.

Sborurile dela Cotroceni. Duminecă, pe un timp admirabil s'an făcut câteva sboruri de către echipa piloților militari români pe platoul dela Cotroceni.

Au sburat cinci acroplane: Principele Bibescu a plecat la ora 4.40 și a aterisat în câmpul hipodromului în aclamațiile publicului.

După un minut a plecat și inginerul Vlaicu, iar după alte 4 minute, locot. Negrescu și Zorileanu.

Vlaicu a făcut două zboruri de câte 30 minute, făcând viragii scurte, cari entuziasmau publicul.

Locot. Protopopescu a făcut trei sboruri în câmp, la înălțimi mari; ultimul sbor l-a făcut cu un pasager.

Principele Bibescu s'a întors la ora 5.42. Distanța dela Hipodrom până la Cotroceni a parcurs-o în 2 minute și jumătate. Principele Bibescu a făcut în fața tribunelor dela Hipodrom o urcare bruscă și bine reușită.

Aparatul cu care venise locot. Zorileanu a fost pilotat la întarcere de locot. Capșa, pe care-l rugase principele Ferdinand să facă un zbor la o înălțime mare. Locotenentul Capșa s'a urcat la 650 metri.

Locotenentul Negrescu s'a întors de asemenea la o înălțime foarte mare.

Prima aviațoare română. La Paris d-șoara Stela Dima, română din Tulcea, a făcut interesante sboruri cu aeroplanul sistem Farman, pe o vreme ploioasă. E prima româncă aviațoare.

Turneul dlui Ionel Rădulescu. După reușitul concert al dlui Rădulescu la Brașov, dsa va pleca la Făgăraș, unde probabil își va da concursul cu prilejul intrunii învățătorilor. După Făgăraș d. Ionel Rădulescu, apreciatul nostru tenor liric, va mai da concerte în următoarele locuri:

Joi, în 2 noembrie n. la Oradea.

Duminecă, 5 noembrie n. la Beiuș.

Mercuri, 8 noembrie n. (sf. Dumitru) la Șimleu.

Vineri, 10 noembrie n. la Cluj.

Duminecă, 12 noembrie n. la Dej.

Duminecă, 19 noembrie n. la Bistrița.

Joi, 23 noembrie n. la Blaj.

Sperăm că și în aceste locuri, d. Ionel Rădulescu va întâmpina bună primirea și sprijinul material al cârturării noastre. Urâm simpaticului nostru cântăreț tot succesul în orașele amintite.

Persecuțiile contra slovacilor austriaci. Din Laibach se anunță că președintele tribunalului a luat dispoziția ca limba slavonă să nu fie recunoscută ca oficială în debaterile judiciare de acolo. De aci protestările slavonilor.

Chestiunea va da loc la complicațiuni.

Militare. Din Viena ni-se scrie: Locotenent-colonelul Gheorghe Domașnian, a fost numit șef al secțiunii 5 în ministerul de război la Viena. Chemarea d-lui loc.-colonel Gh. Domașnian în fruntea secției 5 a ministerului de război este o distingere a confratelui nostru.

Locotenent-colonelul Domașnian este considerat între cei mai talentați ofițeri ai monarhiei și de repetite ori i s'au încredințat lucrări de cea mai decisivă importanță strategică. — E tânăr, și i-se prezice o carieră splendidă. S'a născut la Domașnia în Bănat.

Personale. D. Virgih Șandor de Vist, căpitan în marina austro-ungară și ofițer de artilerie pe vasul „St. Georg”, a fost laudat prin rescript al ministrului de război, despărțământul marinei, pentru serviciul său excelent.

— D. dr. Cornel Popoviciu e numit medic militar asistent în rezervă. Felicitări.

Festivități religioase în Pecica. Episcopul rom. cat. al Cenadului Iuliu Glattfelder după ce a petrecut două zile în Arad, unde a sfințit poșta biserică a Minorților, Luni după amiază a venit la Pecica spre a instala pe noul numit paroh Iosif Olajos în parohia sa cu un venit anual de 20 mii coroane.

Primirea a fost făcută din partea întregii corporațiuni fără deosebire de lege și neam și a fost una dintre cele mai călduroase și sublime.

Biserica și poporul nostru a fost reprezentat prin parohul dr. Demetriu Barbu care a fost invitat atât la actul instalării în biserică cât și la masa lucică dela casa parohială unde a fost primit cu toată onoarea și atențiunea din partea Episcopului ca unul dintre cei mai inteligenți preoți ai noștri.

Marti după amiază episcopul dr. Iuliu Glattfelder însoțit de noul paroh, a făcut o vizită părintelui nostru dr. Demetriu Barbu. C.

Sfințirea bisericii din Maieru. Senatul bisericii gr. cat. din Maieru invită la actul sfințirii bisericii renovate, care se va săvârși duminecă, în 29 octombrie st. n. 1911, precum și la concert și reprezentația teatrală urmată de dans, cari se vor aranja în sala școlii confessionale.

Venitul curat este destinat bisericii gr. cat. din Maieru și reuniunii „Mariana”.

Programul: La 7 ore a. m. Utrenia; la 8 ore a. m. actul sfințirii și sf. liturghie; la 10 și jum. ore a. m. ședința I. a „Marianei”; la 1 și jum. p. m. prânz comun în sala școlii conf.; la 7 ore ssara concert și teatru.

NB. On. oaspeți, cari doresc a lua parte la prânzul comun sunt rugați a-și anunța participarea oficiului parohial gr. cat. din Maieru, cel mult până la 27 Octombrie st. n. a. c.

Sinuciderea unui deputat francez. Din Paris se scrie: N. Monchel deputat și prefect al orașului Elbent, în una din zilele trecute s'a sinucis în biroul prefecturii. Cauza sinuciderii se spune, că ar fi o afacere a lui, care n'a reușit. El a garantat, de anul trecut, o întreprindere a orașului expunându-se în reprezentanța orașenească, care s'a opus, și acum după un an întreprinderea a falimentat, cauzând o pagubă de 165.000 franci orașului Elbent. Întâmplarea asta într'atât l-a deprimat, încât s'a sinucis.

Logodnă. D-șoara Veronica Crețiu (Uzdin) și domnul Romulus Săbdu (Folt) — logodiți. Felicitări.

Din Șeitin. Ni se anunță, că vrednicul preot domnul Petru Nemet din Șeitin, com. Cenad, frațele d-lui avocat dr. Nemet din Arad, a cumpărat casele lui Becker, a fostului deputat al Nădlacului.

Succesul unui coafor român. Din Viena primim știrea, că la nunta dela Schwarza a arhiducelui Carol Francisc Iosif, mireasa și toate invitatele au avut frizură specială numită „frizura Vitta” și confecționată anume de coaforul român Ardeleanu din Viena.

Aviațiunea în Austria. Din Olmütz se anunță, că căpitanul Bier, a făcut o ascensiune cu aeroplanul în fața unei mulțimi de 15.000 persoane, venită din toate părțile Moraviei.

Aviatorul a executat mai multe sboruri la o înălțime de 600 metri.

Cometa Brooks e admirabilă. Acum se poate vedea dimineața cătră zori (cam la 4 ceasuri). Căutați-o la răsărit, departe sub constelația carul mare.

Trecerea prin periheliu la 27 octombrie, deci strălucirea cozii se va ajunge după aceasta dată — altcum se depărtează de noi. O vom putea urmări încă numai câteva zile de noembrie, căci trece pe emisfera cerească sudică, unde va putea fi urmărită mai ușor. I. Corbu.

Convocare. Despărțământul ppesc. Șiria, al reuniunii învățătorilor români ort. din ppiatele aradane I—VII își va ține proxima ședință marți

În 25 octombrie 7 noiembrie a. c. la școala de băieți din *Pâncota*, pe lângă următorul program: Dim. la 8 ore chemarea Dhului St. Deschiderea ședinței. Prelegere practică din socolă de *I. Grofșorea*. Prelegere practică din limba maternă de *D. Simea*. Raportul biroului. Executarea concluzelor adunării generale. Dizertațiuni. Discuțiuni școlare. Propuneri și interpellări. Demisia președintelui. Fixarea proximei ședințe. *Șiria*, la 10—23 octombrie 1911. *Alexiu Doboș* președinte *Teodor Checheș* secretar.

Moșia lui Tolstoi. Din Petersburg se anunță, că consiliul de miniștri a autorizat pe ministrul de finanțe, să cumpere *Jasnaja Poliana*, moșia lui Tolstoi, pe seama statului.

Prima unui predicator. Din Newyork vine știa că cunoscutul predicator protestant, preotul *Charles Richeson*, aflându-se în ajunul nunței, a voit să scape de amanta sa. El a otrăvit-o cu cianură de potasiu.

Uciagașul a fost arestat.

Un premiu de 2000 cor. Banda de hoți din munții Făgărașului, care a umplut de groasă satele mărginașe, își continuă nesupărată activitatea, trăgând mereu pe sfoară jandarmeria, care-i urmărește în ruptul capului. Rămânând astfel zadarnice încercările jandarmeriei de a pune mâna pe acești hoți, ministrul de interne a oferit un premiu de 2000 cor. aceluia, care ar putea da de veste jandarmeriei despre ei, sau i-ar preda ei înșiși, prinși, jandarmeriei.

După ei oameni buni, căci — jandarmii au ostenit, siriicii!!

Dramă în automobil. Ieri seară, pe când circulația era mare în strada *Vivienne* din Paris, s'a întâmplat o dramă foarte mișcătoare.

Un automobil s'a oprit brusc la colțul străzii și în el a urcat o femeie tânără. Abia porni automobilul, când din interiorul său se auziră mai multe împușcături. Automobilul imediat se opri. În interior, jos pe covor, un bărbat și o femeie zăceau scăldați în sânge.

Tânăra pereche a fost dusă la cea mai apropiată farmacie, unde li-s'a constatat însă numai moartea.

Șoferul numai atât a putut spune, că un domn tânăr cu o oră mai înainte închiriasse automobilul și până acum s'a plimbat fără vre-o țintă în toate părțile orașului. Mai pe urmă el poruncise șoferului să mână până în colțul străzii *Vivienne*, unde apoi s'a urcat tânăra femeie.

S'a constatat, că tânărul mort este un funcționar dela ministerul coloniilor, anume *Houpe*.

Motivul acestei duble sinucideri nu se cunoaște până acum.

Teatrul *Apollo*. Mâine (joi), teatrul *Apollo* va prezenta următorul program:

1. *Gulnara* (dramă senzațională, de pe vremea războiului greco-turc). — 2. *Manevre militare italiene* (mare atracție militară). — 3. *Sticla cu medicamente* (dramă americană). — 4. *Grupul Burtheau* (tablou foarte atractiv). — 5. *Patru întâmplări din viață* (dramă). — 6. *Curtezanul păcălit* (amuzant). — 7. *Ispitirea sftului Antoniu* (legendă. 500 m. Tablou admirabil). — 8. *Pali hipnotizează* (amuzant).

Reprezentările se încep la orele 5 și jum., 7 și 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Atragem deosebită atențiune a publicului nostru asupra reprezentației, științifice ce o va da mâine, joi, în 26 oct. n. la ora 8 și jum. „Teatrul științific *Urania*” pe scena cinematografică a teatrului „*Apollo*”. *Din tainele adâncimilor mării*. În 2 acte, cu peste 200 tablouri colorate.

Ultima oră

Giolitti și armistițiul.

Roma. — Deputatul *Cirmeni*, prieten intim al primului-ministru *Giolitti*, scrie în „*Stampa*”, că *Giolitti* nu voeste nici măcar să audă despre un armistițiu. Iar dacă puterile totuși ar interveni în chestia aceasta, el, *Giolitti* va răspunde cu un *non possumus*.

Deputații italieni bănuți de spionaj,

Roma. — De pe câmpul de războiu astăzi n'a sosit nici o știre, ceea ce dovedește, că comandantul suprem *Caneva*, n'a permis trimișilor ziarelor să meargă până la avanposturile dela *Tripolis* și la *Benghaza*.

Doi deputați italieni, *Galleno* și *Basini*, fiind bănuți de spionaj, au fost deținuți în portul dela *Tripolis*, dar după ce s'au legitimat, — au fost liberați.

Prima execuție statarială.

Roma. — Ieri, a avut loc la *Tripolis* prima execuție statarială. Un arap a rănit cu pumnalul pe un soldat italian. Cazul imediat a fost înaintat autorităților militare italiene. Judecătoria statarială a osândit pe arap la moarte prin ștreang. Sentința imediat a fost executată.

Turcia mobilizează.

Constantinopol. — Lui „*Lokalanzeiger*” i-se comunică din Constantinopol: *Turcia* mobilizează cu mai mare zor decât până acuma, deoarece se teme de un atac din partea *Bulgariiei*.

Bibliografie

A apărut și se află de vânzare la *Librăria diecezană din Arad*:

Calendarul pe anul bisect dela *Hristos 1912*, cu un cuprins bogat de articole literare, economice, poezii, glume și cu mai multe ilustrațiuni, între cari amintim pe a apostolului neamului *Nicolae Iorga* și a marelui mecenat *Vas. Stroescu*. Cu șematismele diecezei *Arad* și *Oradea-mare*. Prețul unui exemplar cu șematism . . . . . 50 fileri fără șematism . . . . . 30 fileri Revanzătorii capătă rabat.

Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școlile populare confesionale gr.-or. române, aprobat de d. ministru de culte sub nr. 7311—1911 și confistul mitropolitan gr.-or. român sub 178 M. 1911, prețul cor. 3— plus 30 fileri porto poștal.

POȘTA REDACȚIEI.

Sel. Brașov. Nu e publicabilă.
T. D. Făg. Nu trebuie să fim susceptibili de fiece aiurare. Observați numai...
Nicolae Par. Prea târziu ne-ați trimis corespondența de care noi am luat notă la timp. Astfel de rapoarte se fac imediat.
„*De sub poalele munților*”. Nu prezintă interes. Căutați subiecte mai alese.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

V. S. în Tasrádbalózháza. Foaia se expediază regulat. Vă rugăm a ne aviza ce numai vă lipsesc.

Redactor responsabil: *Atanasie Halmăgian*.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în *Arad*, *Piața Andrassy* (Palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciuri, etc.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Boulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmața.**

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”,

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de *Iunius*.

(62)

— Urmare. —

Într'adevăr sunetul tobelor se auzia acuma aproape și mai deslușit. *Flavian* își luă capela militară și punânduși-o pe cap eși în curtea castelului și se răzîmă apoi nepăsător de un stâlp lângă poartă.

Avantgarda ajunsese deja pe drumul *bolovănos* de țară aproape de bisericuța stului *Placid*. Din dreapta din vale eșiau la aparentă baionete și puști strălucitoare și drapele, par'că ar fi crescut din pământ.

Flavian făcu câțiva pași cătră trupe. Întrebă pe un ofițer, care se afla în apropierea lui de numele comandantului.

Generalul *Chabran*, — fu răspunsul, care ofițer francez fiind, ori voind să apară drept atare, nu cunoaște nici numele comandantului său general, dând astfel anze întemeiate de a fi suspiciionat.

Căpitanul de vânători îi răspunse amănunțit, francezul părea însă foarte neîncrezător.

— Oricine să fi d-ta, — zise dânsul, — tre-

buie să te rog să rămâi deocamdată cu mine și să nu te depărtezi.

Te voi recomanda generalului și atunci ai voie să-ți adeverești spusele.

— Îți sunt recunoscător, — zise prinșonierul, — mai mult nu cer nici eu. Tocmai intenționam și eu să fac aceasta.

Într'acestea se apropie călare și generalul *Chabran* cu adjutantul său.

Indată ce ajunseră însă trupele pe tăpșanul dintre sat și capelă, porunci să se oprească. Ofițerii superiori se apropiară, ca să le împărțească ultimele sale ordine și îndrumări,

Indată-ce aceștia își luară iarăși fiștecare locul său, fu condus și *Flavian* de cătră însoțitorul său neîncrezător la general.

Dupăce primi raportul ofițerului, generalul *Chabran* se întorsese cătră *Prevost* și îl întrebă năcăjit:

— Cine ești d-ta? Ce cauți aici? Unde aparțini?

Tot așa de hotărît și cuprizător îi raportă și *Flavian* asupra sa și asupra pățaniilor sale în serviciul armatei.

Spre a întări cele spuse de dânsul, arătă generalul pe lângă scrisoarea lui *Demont* și atestatul generalului *Loison*.

Chabran ceti scrisorile și apoi dându-le îndărăt zise:

— Cetățene *Prevost*, te am deja în lista mea. Bine, că te prezinti singur. D-ta îmi ești binevenit.

Acuma însă nu am vreme. *Grămada* aceea de pictori este într'adevăr castelul *Castelberg*?

— Da generale. Este asilul ofițerilor, cari fuseseră prinșonieri, unde sosirea d-tale este așteptată din partea cetățenei ospitale a d-nei de *Castelberg*.

— Cu adevărat nu samănă a fi o cetate a zinelor, însă se potrivește da minune cu peisagiul acesta de munți sterpi, — zise vâmbind generalul. — Așteaptă-mă acolo. Mai sunt cete de revoltanți prin apropiere? Se mai gândesc să facă opoziție țărării?

— Nu generale, le-a trecut pofta de-a se mai gândi la așa ceva.

Tobele începură să sune, generalul călări mai departe.

Trupele intrară în sat. Un mic detașament apucă la stănga cătră castel, iar un altul la dreapta cătră claustru în sus pe deal. Nu peste mult se patură zări și pe câmpie în jurul *Disentisului* trupe, cari înaintau spre satele situate mai sus prin munții *Tavets*, *Ruăras* și altele.

Ka reîntorcerea sa în castel, *Flavian* găsi pe doamna de *Castelberg* mai puțin îngrijorată însă în mare zor de muncă dimpreună cu servitorimea castelului. Oamenii, cari ajunseră deja în curtea castelului căpătară de mâncat și de beut și în urma intervenirii preventivoare a locotenentului, care avea comanda peste dânsii, generalul se învoi, — în semn de recunoștință pentru scăparea Francezilor în răscoala anterioară, — ca aceștia să facă paza castelului. (Va urma).

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de înaltul minister, de ven. cons. aradan, oradan și caransebeșan.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioase morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905	—30	22. Gramatică și cetirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909	—60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907	—60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911	—80	Manuale școlare de Iuliu Vuia Invățător-director școlar. Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor aradan, oradan și caransebeșan.		35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907	—86
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—30	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2057/1907	—40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907	—50
4. Catechizm. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII 1910	—40	24. Abecedar p. clasă primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906	—40	31. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1905, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907	—56
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910	—45	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II.	—80	38. Invățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. consis. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906	—60
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad	—40	26. Carte de cetire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor oradan Nr. 2067/1906	—36	39. Carte de învățatură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Cons. aradan Nr. 1988/1904, a celui oradan Nr. 887/908	1-50
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor	—40	27. Carte de cetire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare, ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3067/1906	—50	40. Istoria naturală cu referință la Higienă pentru școlile primare de I. Tuduceșcu ediția IX.	—40
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni	—50	28. Carte de cetire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop., ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906	—60	41. Rugăciunile școlărilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a	—50
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III. și IV. cu 20 il.	—45	29. Curs practic p. învățarea limbei maghiare p. clasele 1, 2. și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I.	—60	41. Liturgica bisericii gr.-or. române, prețul	—70
10. Abecedar, prima carte de cetire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș	—40	30. Curs practic p. învățarea limbei magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5541/1910, part. II.	—50	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comput a 8 foi 100 bucăți	1-40
11. A doua carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister	—40	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/196 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909	—60	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți	5—
12. A treia carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 25960/1910	—60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96060/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română, de ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907	—40	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata a	—08
13. A patra carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și consoții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910	—60	33. Elemente de Geografie și Constituție p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlilor primare cu nemărcase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103652/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909	—60	Ceruze (creoane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) a 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.	
14. Carte de cetire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și consoții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910	1—			Condeie (penițe) de aluminiu în cutii a 1 gross (144 bucăți) a —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40.	
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I., II. și III. a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșforean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910	—50			Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 1-80.	
16. Limba maghiară, a doua carte de cetire p. școlile pop. române de Iuliu Groșforean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908	—50			Praf pentru cerneală în cutii a 24 și 50 fil.	
17. Gramatica română p. școlile pop. de Iuliu Groșforean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Aradan sub Nr. 1202/1911	—40			Tablițe de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3-4 cor. 3-50.	
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca	—40			Ceruze de piatră (stile) învăluite în hârtie și acutăte, în cutii a 100 bucăți 66 fil.	
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad	—50			Gumi de șters, duzina (12 buc.) a 20, 30 și 60 fil.	
20. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Aradan	—30			Tocuri (coda, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) a 12, 18, 40 fil. și 1 cor.	
21. Gramatică și Cetirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909	—50			Bureți pentru tabla școlii a —60, —80, 1—, 1-20 bucata.	
				Bureți pentru copii 100 bucăți cor. 1-60.; mai fine a 10, 12, 20 fileri bucata.	
				Cretă alba pentru tablă, fină în cutii, 1 kilogram 50 fileri.	
				Cretă albă preparată în cutii, duzina 40 fileri.	

Să afle de vânzare la **Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.**

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, eroitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Se caută

o fată tânără

modestă absolventă de 4 clase civile, pentru doi copii. Doritoarele sunt a se adresa la

Vasilie Cartiș,
proprietar.

Szombatság Bogoz (com. Bihor).

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, arginterii și oroloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VÂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

CEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII.
PREȚURI MODERATE.

VÂRȘET STR. KUDRITZER

No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

ASSAEL Telef: 835
IACOB ȘI FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare, instrumente și mașini agricole. Lifturi de povară. — Planuri și preliminară gratuit.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHEMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne cu putere electrică, spală, calcă, curăță albituri și haine bărbătești și de dame, și totfelul de lingerie cu prețuri moderate. La suma de peste 10 cor. pachetul se trimite francat. Filiale în Timișoara-Gyárvaros Kosuth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer G. Ferencz-város: Sebestla-utca 7. Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

GYAPJAS LAJOS

măstru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comanțele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

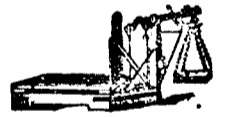
Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în branșa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminară de spese servește gratuit.

:: Contând la binevoitorul sprijin, rămân ::

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

GHEORGHE IANCOVICI prăvălie de manufactură.

Arad, strada Forray Nr. 2.

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românesc, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stofe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitări, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.